25189

Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

1994 йил 22 январь • Шанба • № 6 (14167) ترکستان ✽ TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ, ХУСУСИЙ МУЛК МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ ВА ТАДБИРКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Бозор механизми самарали ишлаши учун тегишли шарт-шароитларни таъминлаш, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнларини жадаллаштириш зарурлигидан келиб чиқиб ҳамда хусусий мулкни ҳимоя қилиш мақсадида:

1. Республика ҳаётининг барча соҳаларида иқтисодий ислоҳотларни жорий этиш бўйича ишларни мувофиқлаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида иқтисодий ислоҳот, тадбиркорлик ва хорижий инвестициялар бўйича Идоралараро Кенгаш ташкил этилсин.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Молия вазирлиги ва Адлия вазирлиги билан биргаликда икки ҳафта муддатда Кенгашнинг тузилмасини, таркибини, мақомини ва унинг ижроия аппарати штатларини белгиласин.

2. Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнларини чуқурлаштириш бўйича Давлат дастурини ишлаб чиқсин ҳамда кўриб чиқиш тонна озуқа экинлари, 5,7 саноат ва қурилиш тармоқларида хусусийлаштиришни амалга оширишга алоҳида эътибор берилсин. Унда қуйидагилар назарда тутилсин:

ёпиқ турдаги акционерлик жамиятларини фуқароларнинг давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнига эркин киришини таъминлайдиган очиқ турдаги жамиятларга айлантириш;

Республика кўчмас мулк савдоси биржасини ташкил этиш ҳамда хусусийлаштирилиши керак бўлган давлат объектларини у орқали сотишни амалга ошириш;

Республика фонд биржасини ташкил этиш ҳамда унда хусусийлаштирилаётган корхоналар акцияларининг биринчи туркуми жойлаштирилишини таъминлаш.

«Ўздавжамғарма» Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат мулки қўмитаси ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банки билан биргаликда ташкил этилаётган ва қайта тузилаётган акционерлик жамиятларининг акцияларини чиқаришни ва уларнинг фонд биржасида жойлаштирилишини таъминласин.

3. Савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектларини, шунингдек, улар жойлашган ер участкаларини жисмоний ва юридик, шу жумладан, хорижий шахсларга хусусийлаштириладиган объектларни сотиб олишда улар фойдаланадиган маблағларнинг манбалари бўйича декларацияни улардан талаб қилмаган ҳолда танлов асосида хусусий мулк қилиб сотишга рухсат берилсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари хусусий мулк асосида қурилаётган ва ташкил этилаётган савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси корхоналарини шаҳарлар ва аҳоли яшайдиган жойларнинг энг нуфузли ва гавжум қисмларида жойлаштиришни назарда тутсинлар.

Бунинг учун тегишли маблағлар ва имкониятларга эга бўлганларнинг ҳаммасига зарур имтиёзлар, шу жумладан, кредитлар, шунингдек, хусусий корхона эгаларига Ўзбекистон Республикаси Конституцияси доирасида давлат кафолатлари берилсин.

Барча давлат тузилмалари ва мансабдор шахслар Фармоннинг ушбу бандини сўзсиз бажаришни таъминласинлар, бунда хусусий мулкчилик ҳуқуқига нисбатан ҳар қандай тажовуз қонун билан қатъий ва аёвсиз бартараф этилиши назарда тутилсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги:

давлатга қарашли бўлмаган мулкни ҳуқуқий ҳимоя қилишни таъминлаш юзасидан аниқ чора-тадбирлар ҳамда фуқароларнинг хусусий мулкка эгалик ҳуқуқларини бузганлик учун маъмурий ва жиноий жавобгарлик чораларини белгиласин. Кўрсатилган таклифлар директив органларга тақдим этилсин;

белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Фуқаролик кодексларига ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига қўшимчалар ва ўзгартиришлар киритиш тўғрисидаги таклифларни тақдим этсинлар.

5. Ўзбекистон Республикасида валюта бозорини ривожлантириш ва муомаладаги мавжуд валюта ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки:

халқаро банк амалиётида қабул қилинган нормаларга мувофиқ фоизлар тўлаган ҳолда жисмоний шахсларга чет эл валютасида счётлар очиш учун жойларда зарур шароитлар яратсин;

ўзининг «ВИЗА Интернешнл» дебит ва кредит карточкаларини муомалага чиқаришни ҳамда уларга ҳам Ўзбекистон Республикаси ичида, ҳам чет элда хизмат кўрсатишни тезлаштирсин;

банкларнинг нақд чет эл валютасидаги касса операцияларини ўз корреспондентлик счётлари тизими орқали марказлаштирилган тарзда хизмат кўрсатишга қабул қилсин.

6. Фуқароларнинг товарлар келтиришни ва ички бозорни тўлдиришни таъминлайдиган хусусий-тадбиркорлик фаолияти ҳар томонлама рағбатлантирилсин, майда улгуржи, шу жумладан, оилавий асосдаги савдо тузилмаларини ташкил этиш бутун чоралар билан қўллаб-қувватлансин.

Ушбу мақсадда Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки ва акционерлик-тижорат банклари тегишли гаров ёки кафолат шарти билан Ўзбекистон Республикаси фуқароларига миллий ва чет эл валютасида кредит беришни амалга оширсинлар. Давлат муассасалари кўрсатилган тузилмаларни рўйхатга олишда ва банкларда уларнинг счётларини очишда мавжуд бўлган тўсиқлар ва сансалорликларни бартараф этсинлар. Адлия вазирлиги кўрсатилган масалалар бўйича низомни тасдиқласин.

Нақд чет эл валюталари ва МДҲ мамлакатлари пул белгиларини Ўзбекистон Республикаси фуқаролари ва хорижий фуқаролар томонидан республикага келтириш ва четга чиқариш бўйича чеклашлар бекор қилинсин, Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатларига зид бўлган ҳоллар бундан мустасно.

7. Халқ истеъмол молларини ишлаб чиқаришга ихтисослаштирилган, устав фондида хорижий сармоя улуши 50 фоиздан ортиқ бўлган қўшма корхоналар хорижий валютадаги тушумдан солиқ тўлашдан ва уларни Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига рўйхатга олинган пайтдан бошлаб 5 йил муддатга мажбурий сотишдан озод қилинсинлар.

8. Молия вазирлиги ҳузурида «Ўздавхазина»нинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги активларининг бир қисмини берган ҳолда, мамлакат ва хорижий инвестициялар суғуртаси бўйича «Ўзбекинвест» давлат компанияси ташкил этилсин.

Молия вазирлиги бир ой муддатда дастлабки устав сармоясини шакллантириш манбалари тўғрисидаги масалани ҳал этсин. Компания тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин. Бунда хорижий инвестициялар учун энг қулай тартиб яратилиши назарда тутилсин.

9. Фаолиятнинг айрим турлари билан шуғулланиш учун махсус рухсатномалар (лицензиялар) бериш жараёни соддалаштирилсин. Ушбу ҳуқуқлар 1-иловадаги давлат бошқарув органларига берилсин.

Бунда Ҳукуматнинг 1-иловага кирмаган айрим вазирликлар ва идоралар томонидан махсус рухсатномалар (лицензиялар) бериш ҳуқуқи тўғрисидаги илгари қабул қилинган ҳужжатлар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда шуғулланиш махсус рухсатнома (лицензия)ни талаб этувчи фаолият турларини қисқартириш бўйича ҳамда мазкур Фармондан келиб чиқувчи қонун ҳужжатларини ўзгартириш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига таклифлар киритсин.

10. Белгилаб қўйилсинки, умумий саноат учун мўлжалланган маҳсулотларни ва халқ истеъмол молларини давлат томонидан харид қилиш ҳажмлари тасдиқланмайди, тақсимланмайди ҳамда етказиб берувчиларга ва истеъмолчиларга маълум қилинмайди.

Вазирлар Маҳкамаси давлат эҳтиёжлари учун озиқ-овқат товарларини аҳолининг ижтимоий эҳтиёжларини таъминлаш, давлатлараро битимларни бажариш ва экспорт мақсадлари учун ёқилғи-энергетика ва хом ашё ресурсларини етказиб бериш ҳажмларини аниқласин ва тасдиқласин.

11. Корхоналар ва хўжаликлар ихтиёрида қоладиган товарлар ва маҳсулотларни сўм-купонларга сотиш бўйича товар хом ашё биржалари иштирокида улгуржи ярмаркаларни ташкил этиш ва ўтказиш амалиётга жорий этилсин.

Шу тарзда сотиб олинган товарларни республика ташқарисига чиқариш учун, тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирда, лицензия талаб қилинмайди ва бож пошлинаси олинмайди.

12. Вазирлар Маҳкамаси Комплексларининг раҳбарлари икки ҳафта муддатда Вазирлар Маҳкамасига қуйидагилар тўғрисида таклифлар киритсинлар:

корхоналарнинг хўжалик фаолиятини бошқариш органи сифатида бозор муносабатларини ривожлантириш шарт-шароитларига жавоб бермаётган давлат концернларини тугатиш тўғрисида;

концернларни 2-иловага мувофиқ ишлаб чиқарувчилар уюшмаларига айлантириш, ушбу уюшмалар тўғрисидаги низомларни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш, бунда уларнинг директив функцияларга эга эмаслиги, уларнинг асосий вазифаси бозор конъюктураси ва маҳсулотлар маркетингидан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқаришни ривожлантириш стратегиясини белгилашдан иборат эканлигини назарда тутиш.

Давлат — акционерлик уюшмалари ва корпорациялари ўз уставларини «Ўзбекистон Республикасида корхоналар тўғрисида»ги Қонунга ва юқорида кўрсатилган талабларга мувофиқлаштирсинлар.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигига хўжалик бирлашмалари уставларини рўйхатга олиш ва уларга риоя этилишини назорат қилиш ҳуқуқи берилсин.

13. Ҳокимликлар ва юқори бошқарув органлари томонидан, мулкчилик шаклидан қатъий назар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг молиявий ва хўжалик фаолиятига ҳар қандай аралашишга йўл қўйилмайди деб ҳисоблансин.

Ҳокимликлар томонидан туманлар ва шаҳарлар ҳудудидаги корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг маблағлари ҳисобига ҳар хил бюджетдан ташқари жамғармалар ташкил этилиши қатъиян тақиқлансин.

14. Ўзбекистон Республикасига келтириладиган товарларнинг барча турлари импортига бож пошлиналари 1995 йил 1 июлга қадар бекор қилинсин.

Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва Адлия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда республика ҳудудига келтириш тақиқланган товарлар (қимматли буюмлар) рўйхатини аниқласинлар ва уни республика божхона бўлинмаларига етказсинлар.

15. Қуйидагилар тасдиқлансин:

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги томонидан бериладиган лицензиялар бўйича белгиланган квоталар ҳажмида экспорт қилинадиган товарлар рўйхати 3-иловага мувофиқ;

товарларни экспорт қилиш учун бож пошлиналарининг вақтинчалик ставкалари 4-иловага мувофиқ;

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги томонидан бериладиган лицензиялар бўйича экспорт ва импорт қилинадиган махсус товарлар (ишлар, хизматлар) рўйхати 5-иловага мувофиқ;

экспорт қилиш тақиқланадиган товарлар рўйхати 6-иловага мувофиқ.

Бунда ушбу банднинг амал қилиши Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарига, шу жумладан, МДҲ мамлакатларига олиб чиқиб кетиладиган товарларга жорий этилиши белгилаб қўйилсин.

3, 4, 5-иловаларга киритилмаган бошқа барча товарларга кўрсатиб ўтилган чеклашлар тегишли равишда тадбиқ этилмайди.

16. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элга боришлари тартиби соддалаштирилсин. Чет элга борувчининг аризаси ва тегишли хорижий давлатнинг келиш визаси чет элга бориш учун асос бўлади деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ва Ташқи ишлар вазирлиги Ўзбекистон Республикасига келиш ва ундан ташқарига жўнаб кетиш ҳужжатларини расмийлаштириш жараёнларини компьютерлаштириш бўйича бир ой муддатда таклифлар киритсинлар.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси чет элга боришлари махсус келишишни талаб этувчи мансабдор шахслар рўйхатини ўн кун муддатда белгиласин.

17. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда мазкур Фармонни бажариш бўйича тегишли қарорлар қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил, 21 январь.

БИР ҲОВУЧ ИБО

Шундай афсона бор, эҳтимол, у биз билган қарашларга унча мос келмас, аммо кўнгилга яқин: аёлни яратар экан, оламдаги борки нарсаларни, дейлик, елларнинг беқарорлигини гулларнинг чиройини... — барча-барчасини унда мужассам этибди ва охир-оқибат бир ҳовуч ибо қўшиб, унинг малоҳатини зиёда қилибди. Ва айтибдики, ким вафони, ибони, оилани азиз билса, ўзи ҳам азиз бўлади.

Бу йил — оила йили, башарият шундай ҳаракатда ва, табиийки, биз ҳам қизларимиз, йигитларимиз, оилалар, ибо ва ҳаё, ота-она олдидаги бурч ҳақида қайта ва қайта суҳбатлар қурамиз.

Аёллар учун ўша бир ҳовуч ибони асраб-авайлаш жуда муҳим.

Очиғини айтсам, кейинги пайтларда ўйланиб қоладиган бўлдим. Назаримда, аёлларнинг ўзларига ярашиқлик ҳислатлари, фазилатлари чамаси арзонлашиб кетди. Бир ҳовуч ибо ҳақида айтмаса ҳам бўлади. Нега дейсизми, баъзиларимиз аввало қаноат, сабр деган энг муқаддас ҳислатни йўқотдик. Уй юмушлари, меҳнатдан қочиб осон йўл билан яхши кийиниш, яхши яшашга уринаётганлар орамизда кунба-кун кўпаймоқда. Бу ўринда кимларни назарда тутаётганимни кўпчилик тушуниб турибди. Тўғри, биз аёллар эркаклар билан тенг ҳолда давлатни бошқариш ишларида, жамият фаолиятида иштирок этаётганимиз бахтимиздир. Лекин, шу бахтимиз оила тебратишимиз, бола боқишимиз, бекалик қилишимизда қўл келиши лозим. Кўпчиликда шундай бўляпти ҳам. Уй-рўзғорини, болаларини ҳамда ўз иш вазифасини муносиб бажараётганлар кўп. Улардан фақат ўрнак олиш лозим. Лекин борига қаноат қилмасдан, бир кўйлак ўрнига бештасини кияман деб, аёл бўлганимдан кейин гўзаллигимдан фойдаланай қабилида иш тутаётганлар ҳам орамизда, ёнгинамизда юришибди. Уларнинг айримлари ҳатто ўз манфаатини, бахтини ўйлаб ўзгаларнинг бахтига зомин бўлишмоқда. Одамато берган ўша тулкининг айёрлиги, ҳийла-найрангларини ишга солиб ўзгаларнинг оиласини бузишмоқда. Ёки, инсоф-диёнатли, садоқатли турмуш ўртоғи ўрнига тагида машина, чўнтаги тўла пул бўлган ишбилармонларни афзал кўриб, оиласи тагига сув қуяётган хотин-қизлар ҳам ўша бир ҳовуч ибони оёқ ости қилишаётганини сезишмайди чоғи. Бундайлар, назаримда, бугунини, эртасини кўради, холос. Ундан олисроқни кўра олишмайди. Нигоҳлари бойлик, давлат, ишратга сингиб кетади. Аслида-чи, буни ҳаёт дейдилар, қайтар дунё дейдилар. Оллоҳ ҳисоб-китобда сира адашмаган дейишади. Ёдингизда бўлса керак, йигит ўзининг кекса отасини «борса-келмас»га олиб кетаётганда ҳарсанг тош устида ҳордиқ чиқаришаётган пайт ота мийиғида кулади. Йигит ҳайрон. Нега куляпсиз, мен сизни «борса-келмас»га олиб кетаяпман деса, донишманд ота: мен ҳам отамни «борса келмас»га олиб кетаётганимда худди шу ерда дам олгандим, дейди. Булар бежиз айтилмаган. Биз аёлларни ҳаёт кўрки дейишар экан, шу мақтовга муносиб бўлишимиз лозим. Тош келса кемириб, сув келса симириб яшаганимиздагина, бахту камолимизга эришамиз. Биз аёллар оила учун, бахтимиз, фарзандларимиз учун қалъа бўлишимиз лозим. Зеро, ўша Одамато берган нафосатимиз билан ёмонликнинг олдини олишимиз, қуёшдек иссиқлик билан қоронғу кунларни ёритиб, меҳримиз билан иситмоғимиз даркор. Покизалигимиз билан хонадонга қут-барака келтиришимиз, чаққонлигимиз, саранжом-саришталик билан кўнгилларни хушнуд этмоғимиз лозим. Кези келганда ўша ҳийла-найрангларни ўзгаларнинг оиласини бузишга эмас, балки ўз хонадонимиз осойишталиги учун ишлатсак яхши бўлар эди. Шунда эркакларнинг биз аёллар тўғрисидаги қарашлари янада гўзалроқ, тиниқроқ бўларди. Муҳими, ҳаётда ўз ўрнимизга, фарзандларимиз олдида ўз мавқеимизга эришамиз. Бир кун келиб ҳаёт ҳам, фарзандлар ҳам сўроққа тутганда қийналмаймиз.

Бир ҳовуч ибога содиқ қолган аёллargина бахтлидир. Оламда бахтли аёллар кўп. Улар сафи яна ҳам кенгайсин.

3-БЕТГА ҚАРАНГ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1994 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ ФАРМОНИГА 1-ИЛОВА

ФАОЛИЯТНИНГ АЙРИМ ТУРЛАРИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНИШ ҲУҚУҚИНИ БЕРУВЧИ МАХСУС РУХСАТНОМА (ЛИЦЕНЗИЯ)-ЛАРНИ БЕРИШ ВАКОЛАТИГА ЭГА БЎЛГАН ДАВЛАТ БОШҚАРУВ ОРГАНЛАРИНИНГ РЎЙХАТИ

1. Вазирлар Маҳкамаси
2. Адлия вазирлиги
3. Молия вазирлиги
4. Марказий банк
5. Ички ишлар вазирлиги
6. Соғлиқни сақлаш вазирлиги
7. Халқ таълими вазирлиги

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1994 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ ФАРМОНИГА 2-ИЛОВА

ФАОЛИЯТ КЎРСАТАЁТГАН ДАВЛАТ КОНЦЕРНЛАРИ НЕГИЗИДА ТАШКИЛ ЭТИЛАЁТГАН ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАР УЮШМАЛАРИНИНГ РЎЙХАТИ

1. Кимё саноати корхоналари уюшмаси — кимё саноати концерни негизида
2. Радиоэлектроника ва электр техникаси саноати корхоналари уюшмаси — радиоэлектроника ва электр техникаси саноати концерни негизида
3. Металлургия саноати корхоналари уюшмаси — металлургия саноати концерни негизида
4. Машинасозлик корхоналари уюшмаси — машинасозлик концерни, «Қишлоқхўжаликмаш» концернининг қишлоқ хўжалиги машинасозлиги корхоналари ва тўқимачилик саноати учун машинасозлик концерни негизида
5. Автомобилсозлик корхоналари уюшмаси — «Қишлоқхўжаликмаш» концернининг автомобилсозлик корхоналари негизида
6. Рангли металлар қазиб олиш корхоналари уюшмаси — Ўзбекистон Республикаси Давлат қимматбаҳо металлар қўмитаси негизида

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1994 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ ФАРМОНИГА 3-ИЛОВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР ВАЗИРЛИГИ ТОМОНИДАН БЕРИЛАДИГАН ЛИЦЕНЗИЯЛАР БЎЙИЧА БЕЛГИЛАНГАН КВОТАЛАР ҲАЖМИДА ЭКСПОРТ ҚИЛИНАДИГАН (ШУ ЖУМЛАДАН, МДҲ МАМЛАКАТЛАРИГА ЧИҚАРИЛАДИГАН) ТОВАРЛАР РЎЙХАТИ

1. Нефть хом ашёси, нефть маҳсулотлари, ярим тайёр маҳсулотлар ҳамда нефтни қайта ишлаш ва нефть-кимё корхоналари чиқиндилари, шу жумладан, компонентлари.
2. Табиий газ, газ конденсати ва қаттиқ парафин.
3. Электр энергияси
4. Сара кўмир
5. Рангли металлар рудалари, рангли металлар концентратлари ва саноат маҳсулотлари
6. Қора металлар прокати, қора металлар парчалари ва чиқиндилари
7. Рангли металлар прокати, рангли металлар парчалари ва чиқиндилари
8. Пўлат қувурлар
9. Иккиламчи алюминий
10. Мис (шу жумладан, катанка ва троллейбус сими)
11. Металл руҳ
12. Рангли металлардан тайёрланган кабель-ўтказгич маҳсулотлар
13. Минерал ўғитлар ва синтетик аммиак
14. Пахта толаси, пахта чиқиндилари
15. Тери хом ашёси
16. Пилла, ипак хом ашёси
17. Ўсимлик мойи
18. Дори-дармонлар
19. Чигит
20. Каноп толаси
21. Карбоксилметилцеллюлоза
22. Ферментланган тамаки
23. Омихта ем
24. Винобоп материаллар
25. Кирсовун
26. Шиша идишлар

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1994 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ ФАРМОНИГА 4-ИЛОВА

ТОВАРЛАРНИ ЭКСПОРТ ҚИЛИШ (ШУ ЖУМЛАДАН, МДҲ МАМЛАКАТЛАРИГА ЧИҚАРИШ) УЧУН БОЖ ПОШЛИНАЛАРИНИНГ

ВАҚТИНЧАЛИК СТАВКАЛАРИ

Товарнинг қисқача номи	Контракт қийматидан % ҳисобида олинадиган бож пошлиналари ставкалари
1. Пишлоқ ва ёғли бринза	50%
2. Товар озиқбоп балиқ маҳсулоти, шу жумладан, балиқ консервалари	50%
3. Омихта ем	50%
4. Экиш ва қайта ишлаш учун уруғлар, мевалар ва споралар	20%
5. Мойли ўсимликлар кунжараси	30%
6. Пахта линти	10%
7. Ёғлар, ўсимлик мойи, уларни эритишдан олинган маҳсулотлар, тайёрланган озиқ-овқат ёғлари	50%
8. Макарон маҳсулотлари	50%
9. Винобоп материаллар	10%
10. Ишлов берилмаган тамаки	10%
11. Идишга солинган ош тузи	50%
12. Арраланган мармар	10%
13. Арраланган гранит	10%
14. Гипс, ангидрид, алебастр	10%
15. Полиуретанлар	10%
16. Нефть смоласи	10%
17. Карбоксиметилцеллюлоза ва	

(Давоми иккинчи бетда).

(Давоми. Боши биринчи бетда).

унинг тузлари	15%
18. Целлюлоза ва ундан тайёрланган маҳсулотлар	25%
19. Полимерлардан тайёрланган қувурлар, қувурчалар ва шланглар	30%
20. Полимерлардан тайёрланган плёнкалар	30%
21. Ёғлаш мойлари	20%
22. Нефтдан олинган вазелин	20%
23. Нефтдан олинган кокс	20%
24. Битумлар	20%
25. Олтингугурт кислотаси	10%
26. Сувсиз аммиак	10%
27. Сунъий корунд	10%
28. Мис сульфати	10%
29. Қўрғошин сульфати	10%
30. Капролактам, лактамлар	15%
31. Момиқ пахта, дока, бинтлар ва шунга ўхшаш материаллар	10%
32. Лаклар ва бўёқлар	20%
33. Синтетик ювувчи воситалар	20%
34. Тери хом ашёси, шу жумладан, ностандартлари ҳам, чарм	50%
35. Мўйна ва мўйна маҳсулотлари	20%
36. Гугурт	50%
37. Дурадгорлик буюмлари	50%
38. Полимер идишлар	50%
39. Консервалашга мўлжалланган шиша идиш	50%
40. Шиша бутилкалар	50%
41. Қоғоз	50%
42. Картон	50%
43. Қоғоз чиқиндилари	50%
44. Ўқувчилар дафтари	50%
45. Пилла	5%
46. Ипак хом ашёси	5%
47. Ипак чиқиндилари	5%
48. Ипак ип	10%
49. Ипак чиқиндиларидан тайёрланган ип	10%
50. Жун	20%
51. Жун чиқиндилари	10%
52. Жун ип	20%
53. Пахта толаси	5%
54. Пахта чиқиндилари (ўлик пахта)	5%
55. Синтетик, сунъий ипдан тайёрланган чилвир	10%
56. Вискоза толаси (сунъий тола)	5%
57. Синтетик, сунъий толадан эшилган ип	10%
58. Қўлда тўқилган гиламлар	40%
59. Марварид, қимматбаҳо ва ярим қимматбаҳо тошлар, қимматбаҳо металлар ва улардан тайёрланган буюмлар	50%
60. Арзонбаҳо металлардан тайёрланиб қимматбаҳо металлар билан қопланган буюмлар	40%
61. Кабель маҳсулоти	20%
62. Рангли металлар, қотишмалар, прокат ва буюмлар	10%
63. Алюминийдан қолиплаб, қуйиб тайёрланган идиш	50%
64. Рангли металлар чиқиндилари ва парчалари	40%
65. Санъат асарлари, коллекцияланадиган буюмлар	100%

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1994 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ ФАРМОНИГА 5-ИЛОВА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР ВАЗИРЛИГИ ТОМОНИДАН БЕРИЛАДИГАН ЛИЦЕНЗИЯЛАР БЎЙИЧА ЭКСПОРТ ВА ИМПОРТ ҚИЛИНАДИГАН (ШУ ЖУМЛАДАН, МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДАН КЕЛТИРИЛАДИГАН ВА УЛАРГА ЧИҚАРИЛАДИГАН) МАХСУС ТОВАРЛАР (ИШЛАР, ХИЗМАТЛАР)

РЎЙХАТИ

1. Дори-дармонлар, заҳарлар, гиёҳвандлик ва психотроп воситалари

2. Дори-дармонлар ишлаб чиқариш учун хом ашё ҳамда ёввойи ҳайвонлар ва ёввойи ҳолда ўсадиган ўсимликлардан тайёрланган Тибет тиббиёти маҳсулотлари

3. Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет мамлакатлардаги ўз касби бўйича фаолияти

4. Кино, видео ва аудио маҳсулотларини импорт қилиш.

5. Илмий-тадқиқот ишлари натижалари, ноу-хау, ихтироларни экспорт қилиш

6. Чет мамлакатлардаги инвестициялар

7. Ўсимликларни ҳимоя қилишнинг кимёвий воситалари

8. Қурол-яроғлар, ҳарбий техника, уларни ишлаб чиқариш учун махсус бутловчи қисмлар

9. Қимматбаҳо металлар, қотишмалар, улардан тайёрланган буюмлар, қимматбаҳо металлар рудалари, концентратлари, парчалари ва чиқиндилари, қимматбаҳо табиий тошлар ва улардан тайёрланган буюмлар

10. Уран ва бошқа радиоактив моддалар, улардан тайёрланган буюмлар

11. Радиоактив моддалардан фойдаланган ҳолда тайёрланган приборлар ва асбоб-ускуналар

12. Радиоактив ва портловчи моддаларнинг чиқиндилари

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ 1994 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ ФАРМОНИГА 6-ИЛОВА

ЭКСПОРТ ҚИЛИШ (ШУ ЖУМЛАДАН, МДҲ МАМЛАКАТЛАРИГА ЧИҚАРИШ) ТАҚИҚЛАНГАН БУЮМЛАР ВА МАҲСУЛОТЛАР

РЎЙХАТИ

1. Давлат ресурсларидаги ун ва ёрмалар
2. Чорва моллари, парранда (декоративларидан ташқари)
3. Гўшт, шу жумладан, унинг қўшимча маҳсулотлари
4. Мол ёғи
5. Ёғи олинган қуруқ сут
6. Чой хом ашёси, чой
7. Қанд-шакар
8. Этил спирти
9. Катта бадиий, тарихий, илмий ёки бошқа маданий қимматга эга бўлган қадимий буюмлар (картиналар скульптуралар ва бошқалар)

Ёшлар Иттифоқида нима гап?

НАМАНГАН

Наманган вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг навбатдаги пленуми бўлиб ўтди. Унда «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсати асослари тўғрисида»ги қонуннинг бажарилиши юзасидан қилинган ишлар ва вилоят ёшлар ташкилотларининг галдаги вазифалари тўғрисида, ташкилотнинг навбатдаги XXVI қурултойига делегатлар сайлаш, шунингдек, ташкилий масала кўрилди. Ёшлар Иттифоқи вилоят қўмитаси котиби бўлиб ишлаган Дилором Сайфитдинова «Соғлом авлод учун» вилоят жамғармаси директори этиб тайинланиши муносабати билан вазифасидан озод қилинди. Шу пайтга қадар вилоят «Болалар ва ўсмирлар уюшмаси» раиси бўлиб ишлаб келган Соҳиба Ҳамроқулова вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси котиби этиб сайланди.

Пленум ишида вилоят ҳокими муовини Муҳитдин Турсунов, вилоят Халқ Демократик партияси кенгашининг биринчи котиби Азамат Фаёзов ҳамда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси котиби Ғофиржон Раҳимшиқов қатнашди.

САМАРҚАНД

Республика Ёшлар Иттифоқининг навбатдаги қурултойига тайёргарлик ишлари давом этмоқда. Самарқанд вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг иккинчи пленуми ҳам ана шу масалага бағишланди. Пленумда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи XXVI қурултойига вилоят ташкилотларининг нуқтаи назари тўғрисидаги масала кўрилди. Пленумда республика қурултойига делегатлар, марказий сайлов органларига вилоят ташкилотидан вакиллар сайланди. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи вилоят ташкилотининг низомига ўзгартиришлар киритиш ҳақида таклифлар айтилди.

Самарқанддан ўттиз нафар ёшлар республика қурултойига делегат этиб сайланди.

Бўлиб ўтган йиғинда вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Неъмат Ҳолиқов, Ўзбекистон Республикаси Фахрийлар кенгаши раиси Бектош Раҳимов ва ЎзЕИ МҚ биринчи котиби Алишер Тешабоевлар иштирок этишди.

Г. АЛИБОЕВА.

СИРДАРЁ

Сирдарё вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг пленуми бўлиб ўтди. Унда вилоят ташкилотининг 1993 йил давомида амалга оширган ишлари тўғрисида вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси биринчи котиби О. Аҳмадқулов нутқ сўзлади. Пленумда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи XXVI қурултойига делегатлар ва марказий органлар аъзолари сайланди. Шунингдек вилоят қўмитаси таркибига ўзгартишлар киритилди.

Пленум ишида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби Алишер Тешабоев иштирок этди ва сўзга чиқди.

ТОШКЕНТ

Куни кеча Тошкент вилояти Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг пленуми бўлиб ўтди. Бу пленум одатдагидан бошқача — давра суҳбати тарзида ўтганлиги билан диққатга сазовордир. Унда «Халқ депутатлари Тошкент вилояти Кенгашининг XIV сессиясида Президентимиз Ислом Каримовнинг нутқларидан келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида» вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси биринчи котиби Н. Жаборова маъруза қилди. Пленумда вилоятда «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»ги қонуннинг бажарилиши ҳамда бу борада вилоят Ёшлар Иттифоқининг вазифалари ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Шунингдек Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи XXVI қурултойига делегатлар сайланди.

Пленумда вилоят ҳокими М. Икромов, Ўзбекистон ХДП марказий Кенгаши котиби А. Саидов, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси котиби Ғ. Раҳимшиқовлар қатнашдилар ва сўзга чиқдилар.

БУХОРО

Вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг пленумида вилоятда «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида»ги қонуннинг бажарилиши ҳамда бу борада вилоят Ёшлар Иттифоқининг вазифалари ҳақида»ги масала муҳокама қилинди. Мазкур масала юзасидан вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитасининг биринчи котиби А. Ҳидиров ахборот берди.

Маъруза бўйича музокараларда вилоят ёшларни ижтимоий ҳимоя қилиш жамғармаси директори Д. Ҳамроева, Ёшлар Иттифоқи Олот, Қоракўл, Бухоро туманлари қўмиталари саркотиблари Р. Ҳамроев, Қ. Раззоқов, Ў. Раҳматовлар иштирок этдилар.

Пленумда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи XXVI қурултойига делегатлар сайланди, вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси таркибига ўзгартишлар киритилди.

Пленум ишида Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби А. Тешабоев, Бухоро вилоят ҳокими муовини И. Нарзиев қатнашдилар.

Иш сўнгги хабар

ЮБИЛЕЙГА БАҒИШЛАБ

А. Ҳидоятов номли театр янгиликларини билиш ниятида сим қоққанимизда режиссёр Баҳодир Йўлдошевга дуч келганимиз айни муддао бўлди. Режиссёрнинг таъкидлашича, театр жамоаси айни кунларда Улуғбек юбилейига бағишлаб «Улуғбек» спектакли устида иш олиб бормоқда. Унинг сценарийси шоир Хуршид Даврон қаламига мансубдир. Шу нарса диққатга сазоворки, спектакл Самарқанд шаҳридаги Ҳамид Олимжон номли театр жамоаси билан биргаликда тайёрланмоқда.

Бундан ташқари Швецария драматурги Фридрих Дюрренматтнинг асари асосида «Бир эшак ҳангомаси» спектакли саҳналаштирилмоқда. Асарни профессор Наим Каримов ўзбек тилига ўгирган. Саҳналаштириш ишлари поёнига етай деб қолган бу асар шу йилнинг биринчи чорагида саҳна юзини кўради.

ҚЎҚОН МАРМАРИ

Қўқон бинокорлик ашё ишлаб чиқариш бирлашмаси ва 14-қурилиш тресги бунёдкорлари мармар заводининг биринчи навбатини фойдаланишга топширди. У йилига 40 минг квадрат метр мармар плита тайёрлаб беради. Хомашё Нурота ва Ғозғон конларидан олиб келинмоқда.

Илгари Фарғона водийсида бундай маҳсулот тайёрланмас, балки Қирғизистондан ташиб келинарди. Корхонада миллий нақшли мармар устун, безак тайёрлаш ҳам йўлга қўйилади.

Ҳисоб-китобга кўра мармар заводи қурилишига сарфланган маблағ икки йилда қопланади.

Бирлашмада янги қувватларни ишга тушириш давом этмоқда. Силикат ғишт цехи таъмирланмоқда. Деворбоп блок цехига замонавий дастгоҳ ўрнатилаётир. У ишга тушгач, йилига олти миллион дона маҳсулот тайёрланади.

Р. КАМОЛОВ ЙЎЛДАГИ ҲАЛОКАТ

1994 йил 20 январь куни эрталаб соат 4.00.да Ўрта Осиё темир йўлининг Еттисой — Пахтаорол оралиғидаги масофада йўловчилар ташийдиган 53 — Нукус — Тошкент поезди ҳалокатга учради, қурбонлар бор.

Ҳалокат сабабларини аниқлаш ва унинг оқибатларини тугатиш учун Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Х. Жўрабеков бошчилигида ҳукумат комиссияси тузилди.

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати ҳалок бўлганларнинг оилаларига ва қариндош-уруғларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Иш сўнгги хабар

ҚУРИЛИШДА ЯНА ИШ БОШЛАНДИ

Ўзбекистон бош ҳисоблаш маркази учун мўлжалланган бетон ва мармардан тикланаётган бинода қурилиш тўхтаб қолганига ўн йилдан ошиб кетди. Мана энди бу ерга қурувчилар яна келишди.

Қурилиш тўхтаб қолишининг сабаби кўп: олдин бу бинони нима қилишни билмай ҳайрон бўлишди, кейин маблағ етишмай қолди... Навоий кўчаси билан Шароф Рашидов номидаги кўча туташган жойда қад кўтарган бу баланд иморат чала қолганича узоқ ётди. Бинони қуриб битказишнинг вақти-соати энди етганга ўхшайди. Тез орада бу ерда Марказий Осиё минтақасидаги энг катта бизнес маркази жойлашади.

«Тошкентқурилиш» корпорацияси бу иморатни қуриб битказишнинг ташаббускорларидан бири бўлди. Корпорация хорижий ҳамкорлар билан катта қўшма корхона барпо этмоқчи бўляпти. Бу — келажакда бўладиган иш. Ҳозир эса, тошкентлик қурувчилар ўзлари мустақил иш бошладилар.

Бизнес марказнинг ўзи нима, у Тошкент учун зарурми?

— Ўн олти қаватли бинонинг баландлиги 72 метрга етади, — дейди «Тошкентқурилиш» концернининг бўлинмаси ҳисобланган «Сифат» тажриба-қурилиш бирлашмасининг бош муҳандиси К. Миралиев. — Иморатнинг асоси сақлаб қолинади, лекин унинг ичи бутунлай ўзгартирилади. Масалан, лойиҳачилар хорижий ишбилармонлар ишлаши ва яшаши учун қулай шароит яратиш мақсадида 16 қаватли бино томида чўмилиш мумкин бўлган ҳовуз ва сауна билан биргаликда атрофни томоша қиладиган майдон барпо этишни кўзда тутишган. Бинонинг ичидаги хоналар деворлари ўзгарувчан бўлади. Яъни деворни суриб, хонани катта қилиш ёки кичрайтириш мумкин бўлади. Дарвоқе, ишбилармонларнинг уй-жойлари ҳам шу ерда бўлади.

Хорижий ишбилармонлар бино қурилишига қизиқиш билан қарашмоқда. Улар бизнес марказида ўз ваколатхоналари бўлишини хоҳлашади. Бино ёнида автомобиллар тўхташ жойи ва ер ости гаражи ҳам бўлади. Бу — қурилишнинг биринчи босқичидир. Иккинчи босқичда 16 қаватли иморат ёнида тўрт юлдузли меҳмонхона ва ресторан қуриш назарда тутилган.

— Бинонинг ташқи қиёфасига келсак, шаҳримиз учун у одатдан ташқари бўлади, — дейди қурилиш раҳбарларидан бири А. Юсупов. — Деворлари мармар билан қопланиб, зарҳал юритилган алюмин витражлардан ташқари у бино ташқарисида тезюрар лифт ҳам бўлади. Хуллас, юқори қаватларга кўтарилаётганингизда атрофни томоша қилишингиз мумкин бўлади...

И. САФАРГАЛИЕВА,
ЎзА мухбири.

Адолат қиличи кескир

ИНСОН ЖИНОЯТЧИ БЎЛИБ ТУҒИЛМАЙДИ

Жамиятимизда иқтисодий тангликдан фойдаланиб, бировларнинг ризқига қўл чўзаётган шахслар йўқ эмас. Даҳшатлиси, айримлар нафс балосига учраб ҳатто қотиллик қилишгача етиб бормоқда. Нопоклар ўзларининг муносиб жазосини олаяптими? Бу фожеаларнинг илдизи чуқурми? Мухбиримиз Юнусобод туман халқ суди раиси ўринбосари Эркин ЮСУПОВ билан ана шу ҳақда суҳбатлашди.

— Эркин ака, кейинги пайтда Ўзбекистон телевидениеси жиноят ва қотилликлар ҳақида сабоқ бўларли бир қатор кўрсатув намойиш этди. Ҳаётда содир бўлаётган бундай кўргуликлар сабабини Сиз қандай изоҳлайсиз?

— Мен 1972 йилдан бери суд соҳасида ишлаб келяпман. Ҳақиқатан ҳам одам ўлдиришлар, тан жароҳатлари етказиш каби жиноятнинг турлари кўпайди. Жиноятнинг бундай оғир турларига айрим ёшлар ҳам аралашиб қолаётганлиги ачинарли, албатта.

— Ўша ёшларнинг жиноят содир қилишларига сабаб нима? Тарбиясизликми ёҳуд бўлак омиллар?

— Тўғри, турмуш бир мунча оғир, аммо ҳеч ким оч-яланғоч қолаётгани йўқку. Яхши меҳнат қилаётган кишилар туппа-тузук яшаяптилар ҳам. Катта-катта тўйлар қилишаяпти. Иморатлар қуришаяпти. Айтиш керакки, республика раҳбарияти халқимизнинг турмуши фаровон бўлиши учун ҳамма ишларни қиляпти. Буни мамлакатимизнинг ҳар бир фуқароси қалбдан ҳис қилиб турибди ҳам. Аммо мана шу шароитда айрим фуқаролар қўлларини қонга бўлғаб бўлса-да, бойлик орттириш учун ҳаракат қилишмоқда. Яқинда туман халқ суди биносида шундай жиноий ишлардан бирини кўриб чиқдик. Жиноятчи гуруҳ «Мустақиллик» тижорат дўконининг орқа томонидан тешиб ичкарига киришган ва Халилов деган шахсни пичоқлаб ўлдиришган. Жиноятни илгари судланган, 1971 йил туғилган Дилшод Холматов содир этган. Г. Гусев билан У. Турсунов унга кўмак берганлар. Жиноятчиларнинг ҳар бири қилмишига яраша жазо олди.

— Қандайдир бадкирдорнинг кирдикори туфайли оламдан кўз юмган кишини қайтиб тирилтириб бўлмайди. Аммо қамоққа жўнатилган жиноятчи эса вақти-соати билан озодликка чиқади. Уларнинг айримлари жойларда тарбияланиш ўрнига «тажриба» оширib қайтишади...

— Фикрингизга қўшилган ҳолда масаланинг бир жиҳатини таъкидлашни истайман: ҳеч бир инсон онадан жиноятчи бўлиб туғилмайди. Қандай оилада, қандай муҳитда яшаши ва тарбияланишига қараб у вояга етади. Аввало оиланинг, қолаверса мактаб ва маҳалла-кўйнинг лоқайдлиги оқибатида болалар жиноят кўчасига кирадилар. Оддий ҳол — баъзи ота-оналар фарзандларининг мактабдан сўнг нима иш қилишлари билан қизиқмайдилар, ҳам. Ҳатто айрим кишилар кечалари болалари қаерда юрганини суриштирмайдилар. Қачонки, милициядан уйига вакил келмагунча кўча дайдилари ўз кўйича юраверадилар.

— Ўғри, талончидан кўпчилик юрак олдириб қўйган. Жиноятнинг бу тури гоҳо куппа-кундузи содир бўлаётганини қандай изоҳлайсиз?

— Халқимизда бир мақол бор: бекорчидан худо безор. Ўғирлик, талончиликни асосан бекорчилар қилишади. Мен буни тажрибамдан келиб чиқиб айтаяпман. Ҳаром пулнинг таъмини тотган баъзи шахслар мазахўрак бўлиб қоладилар. Айримлари борки, «ўтириб» келгач ҳам хулоса чиқаришмайди. Яқинда туманимиз халқ суди биносида М. Комиловнинг жиноят иши кўриб чиқилди. Илгари Ангрен шаҳар халқ суди уни 3 йилга озодликдан маҳрум қилган. Жазони ўтаб қайтгач, Абдулҳакимов, Расулов ва Дмитренко деган шахслар билан тил бириктириб Эрали Бобоев деган шахс ихтиёридаги давлат рақами «64—52 ТША» «ГАЗ—24» машинани ундан тортиб олишган. Бобоевнинг ўзига тан жароҳати етказишган. Ички ишлар органларининг вақтида қилган ҳаракатлари туфайли жиноятчилар ушланди ва уларнинг кирдикори фош этилди. Айбдорлар жазосини олди.

— Эркин ака, ўзингизга маълумки, суд ҳамон амалдаги қонунлар асосида иш юритяпти. Бугунги куннинг эса талаби бошқача...

— Ҳар бир мамлакатнинг ўз миллий урф-одатларидан келиб чиққан қонунлари бор. Бизда эса шу вақтгача собиқ Марказдан юборилган қонунлар асосида ишлаб келинган. Мустақиллик шарофати туфайлигина ўз қонунларимиз яратиляпти. Қонунларни шошма-шошарлик билан тайёрлаб бўлмайди. Қолаверса қонунлар бир-икки йиллик нарсалар эмас. Улар ҳар томонлама мукаммал бўлиши шарт. Ана шундагина ҳақиқий қонун бўлади.

— Таҳририятимизга республикамизнинг турли жойларидан шикоят хатлари келади. Баъзилар туман халқ судларида узоқ вақт жиноят ёки фуқаролик ишларининг кўрилмаётгани ҳақида ёзишади.

— Тўғри. Сўнгги сўзни суд айтади. Аммо, уларнинг хато қилишга ҳақлари йўқ. Бировларнинг тақдирига Ўзбекистон Республикаси номидан ҳукм ўқиётган судья шошмаслиги керак. Ақл билан, қонунларга таянган ҳолда ўйлаб иш тутиши шарт. Кўпгина ҳолларда хом-хатала ишлар судга юборилади. Терговлари пухта олиб борилмаган иш яна кўришга қайта терговга юборилади. Оқибатда айбдор дейилган шахслар қамоқда сақланади. Судга келгунча иш яна чўзилади. Бундай ишлар фуқароларнинг юқори ташкилотларга шикоят қилишларига сабаб бўлади. Судда ҳар бир нарса қонуний бўлиши шарт. Агар шундай қилинмас экан, юқори ташкилотларга ёз-ёзлар давом этаверади. Бизда ҳар бир судья бир ойда ўртача йигирмадан ортиқ иш кўришига тўғри келади. Юқорида айтганимдай ҳеч бир ишга лоқайд бўлишга ҳаққимиз йўқ.

Сўзимнинг сўнгида бир нарсани алоҳида таъкидлашни истардим. Жиноятчиликнинг илдизига болта уриш учун халқ билан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар бир ёқадан бош чиқариб ишлашлари керак. Ана шундагина кўзланган мақсадга эришилади.

Суҳбатдош:
Зайниддин МАМАДАЛИЕВ.

Кеча · Бугун · Эртага

● ХИТОЙНИНГ шарқий қисмида жойлашган Ханчжсу шаҳрида етим болаларга ёрдам жамғармаси ташкил топди. Мамлакат тарихида биринчи бор таъсис этилган бу жамғармага шаҳарнинг ўнлаб йирик саноат корхоналари ҳомийлик қилади. Жамғарма ҳисобига 80 минг юан миқдорида дастлабки маблағ келиб тушди.

● ЯПОНИЯНИНГ Европа мамлакатларига сармоя сарфлаши сезиларли даражада камайган. Европа ва собиқ СССР таркибида бўлган республикаларга 1992 йил июнидан 1993 йилнинг июлигача 7,1 миллиард доллар сармоя сарфланган. Бу аввалги йиллардагидан 25 фоиз камдир. Япония ахборот маҳкамасининг хабар беришича, буни Япония иқтисодиётида юз бераётган салбий жараёнлар билан боғлаш тўғри бўлади.

● ФРАНЦИЯНИНГ ҳарбий ҳаво кучларига қарашли «Мираж-1» типидаги иккита қирувчи самолёт тунги тайёргарлик машқида бир-бирига тўқнашиб кетди. Фалокат натижасида самолётлардан бири қулаб тушди. Учувчи оғир аҳволда ҳарбий касал хонага келтирилди. Иккинчи самолёт эса қийинчилик билан Ланди департаментидаги Мон-Де-Марсан ҳарбий базаси қўналғасига етиб келди.

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

ПАРИЖ. Франция Президенти Франсуа Миттеран қисқа расмий сафар билан Болгарияда бўлди. Бу ташриф икки мамлакат ўртасида ўрнатилган ҳамкорлик алоқаларининг 5 йиллигига тўғри келди. Давлат раҳбарлари учрашувида Франция — Болгария ўртасидаги иқтисодий алоқаларни янада кенгайтириш масалалари муҳокама этилди ва бир қатор ҳужжатлар имзоланди.

БОНН. Германиянинг жануби ғарбий районида Рихтер ўлчовида 3 балл куч билан ер қимирлади. Карлсруэ шаҳридаги геофизика институтининг хабарига кўра, ер қимирлаш маркази Боден — Зее кўлидан 10 километрча олисликда жойлашган. Германияда юз берган табиий ҳодиса Америконинг Лос — Анжелес шаҳридаги кучли ер қимирлаш билан алоқадор эмас, дейилади институтнинг текширув хулосасида.

ВАРШАВА. Польшада ишсизлар сони кундан-кунга ўсиб бормоқда. Мамлакатнинг Меҳнат ва ижтимоий сиёсат вазирлиги текширувлари натижасида шу нарса аниқландики, 1993 йилнинг сўнгги ойида ишга яроқли аҳолининг 15,7 фоизи, яъни 2,9 миллион киши ишсиз бўлган. Бу рақам расмий рўйхатга олинган ишсизлар сони холос, дейилади вазирлик тарқатган маълумотда.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР · ХАБАРЛАР · ҲОДИСАЛАР

ЕВРОПАГА ЙЎЛ ОЧИЛДИ

Испания ташқи ишлар вазири Хавьер Солана билан Жанубий Корея ташқи ишлар вазири Хан Син Чу Сеулда бўлиб ўтган музокаралар натижасида 5 та ҳужжат имзоланди. Бу ҳужжатлар асосида Жанубий Корея Испания орқали Европа бозорига чиқиш имкониятига эга бўлади. Иқтисодий, маданий, савдо ва техника соҳаларида ҳамкорлик муносабатлари ўрнатилади.

Испания ташқи ишлар вазирининг Жанубий Кореяга сафари 1950 йилда ўрнатилган икки томонлама дипломатик муносабатлар тарихидаги биринчи нуфузли ташрифдир.

ҚАРС ИККИ ҚЎЛДАН

Ўтган йили Япония автомобиль саноати маҳсулотлари сифати ва кўркамлиги жиҳатидан жаҳон бозорида мустаҳкам ўрин эгаллади. 1993 йилда 101,5 минг автомобиль хорижга экспорт қилинди. Япон мутахассислари ўтказган таҳлиллар натижасига кўра, Япония бозорларида бунинг акси бўлган. Япониялик харидорлар Америко автомобиль саноатида йиғилган «Хонда» ва «Тойота» маркали машиналарни кўп харид қилишган. Германиянинг «Мерседес-Бенц», Швециянинг «Вольво» концернларида ишлаб чиқарилган автомобиллар ҳам катта шуҳрат қозонган.

«СТОЛИЧНАЯ» БУЮК БРИТАНИЯДА

Америко Қўшма Штатларининг спиртли ва чанқовбосди ичимликлар ишлаб чиқарадиган «Пепсико» корпорацияси Буюк Британиянинг «Грант метрополитэн» компаниясига «Столичная»ароғини ишлаб чиқариш ҳуқуқини пуллади. Америко корпорацияси вакили РАТА — ТАСС мухбири саволига жавоб берар экан, «Пепсико»нинг бу ҳатти-ҳаракати россиялик ҳамкасблар билан тузилган шартномага раҳна солмайди, деди.

АҚШ. Нью — Лондон шаҳрида бунақа ўзига хос уйлар кўп.

Р.ЖАББОРОВ сурати.

САМОЛЁТ ҚУЛАБ ТУШДИ

Россия ҳарбий-ҳаво кучларига қарашли АН—22 «Антей» ҳарбий транспорт самолёти Тверь шаҳри яқинида қулаб тушди. Самолётда жами 9 киши — 7 экипаж аъзоси ва 2 йўловчи бўлган. Дастлабки маълумотларга қараганда, 6 киши ҳалок бўлган, 3 киши оғир жароҳатлар билан касалхонага олиб кетилган.

Маълум бўлишича, самолёт ҳарбий аэродромдан парвоз қилганидан 7 дақиқа ўтгач, унинг командири ичкарида портлаш юз берганини хабар қилган. Шундан сўнг алоқа узилиб қолган, самолёт қулаб тушган.

ДЕПУТАТГА СУИҚАСД

РАТА — ТАСС ахборот агентлигининг хабар беришича, сешанба куни кечқурун Симферополь шаҳрида Қрим Олий Кенгаши депутати Искандар Меметов тушган машина автоматдан ўққа тутилган. Депутат оғир яраланган. Унинг рафиқаси ва ўғиллари ҳам жароҳатланган.

Қримнинг туб аҳолиси манфаатларини қатъий туриб ҳимоя қилаётган И. Меметовга иккинчи марта суиқасд қилинди. Ҳозирги пайтда жиноятчиларни қидириш давом этмоқда, улардан бири яраланган.

ТЎМАРИС

Эроннинг қудратли шоҳи элчиси Крез массагетлар юртига қадам босган куни малика Тўмарис ўғли Спарганизнинг тўйини бошлаган эди.

Массагетлар уни қароргоҳга иззат-икром ила олиб киришди. Крез қаршисида қадди-қомати келишган, 36—40 ёшлар чамасидаги хушрўй аёлни, ёнида эса навқирон ёшдаги йигитни кўрди.

— Қулликка келдим маликам,—деди таъзимга эгилиб элчи, — шаҳаншоҳ Кирёвуш Сизга ўз қалбларини тақдим этмоқчилар.

— Коса тагида нимкоса қилмай гапираверинг, — деди нимтабассум билан Тўмарис. — Биз тўғрисўз элмиз. Ялтироқ, жимжимадор мулозаматларни унча тушунмаймиз.

— Шаҳаншоҳ Сизга уйланмоқчилар.

Тўмарис суҳбатга қулоқ солиб турган ўғлининг авзойи бузилганини пайқади.

— Эшитдингми, ўғлим. Нима дейсан? Кирёвуш ҳам тўй қилмоқчи эмиш. Қани, элчи жанобларини ҳам аввал бизнинг тўйимизга таклиф қилсак, — Спарганиз онасининг чеҳрасидаги маънони илғаб бош ирғади.

— Яхши онажон! Муҳтарам форслар бизларнинг тўйимиз қандай бўлишини кўришса ёмон бўлмайди.

Крезни тўй ўтказиладиган катта яланглликка таклиф этишди.

Катта-кичик гулханлар ланғиллайди. Дошқозонларда қўй-қўзилар гўшти қайнамоқда .Қимиз тўла мешлар атрофида косагуллар парвона. Йигит-қизларнинг шўх-шан кулгу-қийқириқлари теваракка файз бағишлайди.

Элчи уларнинг чеҳраларига боқаркан, чиндан ҳам ҳур, эркин одамларгина шундай хурсандчилик қилишлари мумкин, — дея ўйлади. У ҳам қачонлардир, аниқроғи бундан беш йил муқаддам, шундай озод одам эди. Қудратли Лидия давлатининг подшоҳи эди. Хазинаси эса олтину-жавоҳирларга тўла эди. Юртига келган мўътабар меҳмонларга улкан ертўлада тахланиб ётган бойликларини кўз-кўз қилишни ёқтирарди у. Ўша вақтларда Лидия подшосидан бадавлат ҳукмрон бўлмаган, одамлар унинг номини бойлик тимсолига айлантиришган «Крез сингари бой» деган иборани ҳозир ҳам ишлатишади. Давлатнинг шуҳрати мамлакат бошига битган бало бўлди. Эрон шоҳи Кир-Куруш-Кирёвуш унинг обод юртига юриш қилди. Крез жангда енгилади.

Ўша машъум булутли кун ҳамон ёдида. Ўтинлар тахланган ғарам устига уни ётқизишди. Кирёвуш фармонига кўра, тириклайин ўтда куйдиришлари керак эди. Жаллод ўт ёққанда у Крез астойдил яратганга нола қилди.

— Эй, Тангрим! Сенга қанчалар эҳсонлар қилгандим. Ибодатларим ҳақи мени ўлимдан қутқаргил.

Ноласи парвардигорга етиб бордими ё табиат мўъжизасими — бирдан шаррос жала қуйди. Ёна бошлаган ғарам ўчиб қолди.

Форслар даҳшатга тушиб, унинг қўл-оёқларини бўшатиб, ҳукмдорлари олдига келтиришди. Кирёвуш унга илтифотлар кўрсатди.

— Ахурамизда сенга паноҳ экан, Крез. Бугундан эътиборан хос мулозимим бўлгайсан.

Шу-шу Крез шоҳ билан бирга қолиб, унинг маслаҳатчисига айланди. Массагетлар юртига юриш бошланганда ҳам уни ўзи билан олиб кетди. Тўмарисга совчи сифатида юбориш фикри ҳам ундан чиқди. Уруш қилмасдан бу юртни эгаллаш учун Тўмарисга уйланиш керак. Шавкатли шоҳ қўлини аллақандай ёввойилар маликаси рад қилиши мумкинми? Кирёвуш шундай ўйларди.

Крез фахрий меҳмонлар ўтирган чодир томон бораркан, ўзга юрт ва унинг одамлари форслар ўйлагандек ёввойи ва содда эмаслигини пайқади. Уни саклар подшоси Аморг ва дарбинлар шоҳи Аморейнинг ёнига ўтказишди. Баланд тепаликда ўрнатилган чодир ва унинг атрофида узоқ-яқиндан келган меҳмонлар қўр тўкиб туришарди. Келганлар хурсанд ва кўтаринки кайфиятда. Билиб олдики, ўзларининг массагетлар, саклар, дербиклар деб атовчи, олис юнонларда эса скифлар сифатида тилга олинувчи бу халқ тўйсевар. Улардаги тўй куч, маҳорат ва қудрат синови. Куёв ҳам, келин ҳам моҳир чавандоз, қиличбоз ва паҳлавон. Улар «ким енгади», дея кураш тушади. Камондан ўқ отишда ҳам бир-бирадан уста мерганлигини намойиш этади.

Мана, майдонда куёв Спарганиз ва унинг жўралари. Мўлжалга олинган узукка ўқ отишмоқда. Тарафкашлар қийқириғи ва шўх далдалари атрофни тутган.

(Давоми 4-бетда).

Азиз муштарий!

Биз, ҳукмингизга ҳавола этаётганимиз, ушбу саҳифани «АЁЛ» деб номладик. «Дунёни гўзаллик қутқаради» дейди донолар. Гўзалликни-чи! Гўзалликни Аёл асрайди. Зотан, Ватан, муҳаббат, келажак деган муқаддас тушунчалар бизнинг жисмимизга, қонимизга, жонимизга она сути билан киради.

Ерни, гулларни, Қуёшни, қушларни бирдек суйишга, авайлашга қодир бўлган зот Аёлдир. Она деган ном унга берилган тенгсиз мукофот ва буюк неъматдирки, бу унвон аёлнинг нозик вужудига илоҳий куч ва мислсиз муҳаббат ато этади.

Аёл учун бахт нима? Бахтсизлик-чи? У давлат, салтанат деган тушунчаларни қандай шарҳлайди? Муҳаббатни-чи? Аёл орзусидаги бугунги ва эртанги кун қандай бўлиши керак? Уларнинг гумонлари, пушаймонлари борми? Аёлнинг озурда кўнгли нималардан таскин топиши мумкин? Биз шу каби саволларга жавоб ахтармоқни ният қилиб турибмиз. Эҳтимол, топармиз, эҳтимол... Аёл ҳамиша маслаҳатга, меҳрга ва эътиборга муҳтож. Шу боисдан саҳифамизга ҳам ўзингиз раҳнамолик қиласиз деган умиддамиз, азиз муштарий!

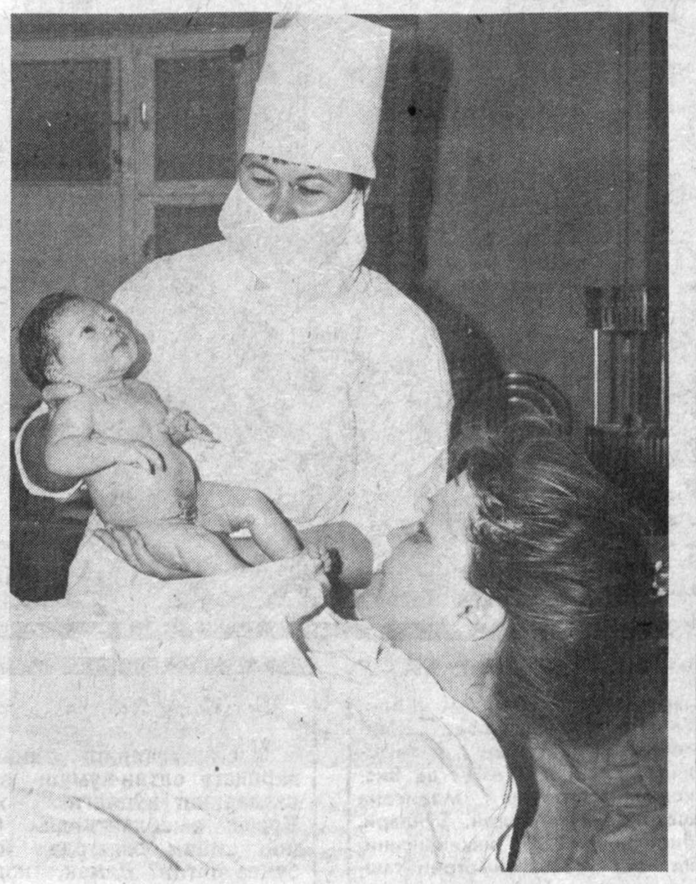

РИЗҚИНГ УЛУҒ, УМРИНГ УЗУН БЎЛСИН ИЛОЙИМ!

Муҳаббатнинг ватани

хотинга ҳақиқий хўжайин бўлиб яшаганлари ҳам маъқулроқдек кўринади. Бирор бахти очилмаган аёлни холис ният билан ўз паноҳига олган эркакни айблай олмайман.

Дадамнинг ҳам икки хотинлари бўлган. Онамнинг эзилганларига ўзим гувоҳлигим учунми, кундошлик қисматини ҳеч кимга раво кўрмайман.

— Сизнингча, қизларимизни неча ёшларида узатганимиз маъқул!

— Биласиз, момоларимизни анча вақтли узатишган. Менинг бувимнинг тўйлари ҳам 9 ёшликларида бўлган экан. Уларнинг айтишларича, тўйдан сўнг келин-куёв бир неча йилгача ака-сингилдек, фақат бир-бирига тегишли одам эканликларини ҳис қилиб яшашган, холос! Ҳақиқий турмушни эса балоғатга етганларидан сўнггина бошлашган экан.

Ҳозирги пайтда эса қизларимизнинг жисмоний камолга етиш жараёнлари жуда секинлик билан кечаяпти, суяклари нозик, мускуллари нимжон. Шу жиҳатларини ўйлаб туриб, уларни 18—22 ёш оралиғида узатганимиз маъқулдек туюлади.

— Бир кун келиб Сизга: «14 йил ишлабсиз, бу ёғига рўзғор ишлари билан шуғулланинг!» дейишса, бу таклифни қандай қабул қилардингиз!

— Йўқ, қабул қилолмасдим. Менга ишхонам, касбим шунчалар қадрдон бўлиб қолганки, баъзан меҳнат таътилида пайтларимда ҳам вақтим беҳуда ўтиб кетаётганга ўхшайди. Узоқроқ танаффус бўлиб қолса, тунги навбатчиликларни ҳам соғиниб қоламан. Ҳар битта уйқусиз тундан сўнг қайта туғилгандай бўламан. Азобланган одамнинг ҳолатини ва ундан кейинги бахтиёрликни кўрган киши ҳаётга тағин ҳам меҳрли қарайди шекилли.

— Кейинги пайтда ҳар қандай меҳнат пул билан баҳоланаяпти. Бу қусурнинг тиббиётга ҳам кириб келаётгани тўғримикин!

— Йўқ, мен тиббий ёрдамнинг пул билан ўлчанишига мутлақо қаршиман. Ахир дунёда бирорта муқаддас касб ҳам қолиши керак-ку.

— Туғруқхонада эркак дояларнинг ишлашига қандай қарайсиз!

— Шарқона турмуш тарзи нуқтаи назари билан қарасак, бу тўғри эмас, лекин инсон организми ниҳоятда мураккаблашган ва жарроҳлик ишларига эҳтиёж кўпайган бир даврда эркак шифокорларимизнинг кучи, иродаси, заковати жуда асқотишини тан олиш керак. Бизнинг эса ўзингизга маълум имкониятларимиз чекланган.

— Она қорнини ёриш йўли билан дунёга келаётган болалар сони кўпайиб бормоқда. Буни нималаргадир боғлаш мумкин!

— Бунинг сабаби — аёлларимизнинг носоғломлигидагина деб айтолмайман. Биз ўтган йиллар мобайнида ҳамма нарсани режалаштириб ишладик. Ҳатто ўлиш ва туғилишдек бизнинг ихтиёримиздан ташқари ҳодисалар ҳам режадагидан ортиқ ёки кам бўлмаслиги керак эди... Шундан келиб чиқиб, жарроҳлик ишлари яхши йўлга қўйилган туғруқхоналар илғор саналган. Шу рақобатнинг натижаси сифатида жуда кўп ҳомиладорлар арзимаган баҳоналар билан ҳам жарроҳлик столига ётқизилган, демак, ўз-ўзидан бу оналарнинг кейинги фарзандлари аксарият ҳолларда шу тариқа дунёга келади. Албатта, ҳозир бунақа эмас, имкон қадар табиий туғдиришга ҳаракат қилинаяпти.

— Ҳозир уйда туғиш ҳақида ҳам айрим фикрлар юрибди, а!

— Ҳа, қанийди, бунинг иложини қилолсак, ўз уйида, ўз ўрганган шароитида туғишга не етсин! Онага ҳам, чақалоққа ҳам яхши! Солманилёз, стафилаккок каби турли юқумли касалликларга йўлиқиш хавфи ҳам бўлмасди шунда! Бутунлай бегона шароитда тўлғоқ дардини чекиш азобланиш муддатини чўзади, холос! Бунинг устига аёлларимиз бутун бир инсонни не ҳасратлар билан дунёга келтиришади-ю, туққанларидан сўнг туғруқхонанинг эски-туски халат ва сердоғ кўйлакларида кўримсиз бир аҳволда юрадилар. Албатта, бу ҳол нозиктаъб оналарнинг кайфиятларига таъсир қилмай қолмайди...

Лекин минг афсуски, уйда туғдириш масаласини яқин ўртада ҳал қилолмасак керак. Чунки бунинг учун махсус бригадалар тузиш, уларни техника, махсус тиббий анжомлар, малакали шифокор-мутахассислар ва яна керагича вақт билан таъминлаш зарур. Бу эса унчалик осон эмас. Эҳтимол, бир ёруғ кун келиб бу ниятларимиз ҳам амалга ошар, лекин шунда ҳам бемор аёллар учун махсус туғруқхоналарнинг бўлиши шарт деб ўйлайман.

— Раҳима опа, фарзанд барибир муҳаббатнинг меваси ҳисобланади. Сизлар эса шу меваларни ўз эгаларига бешикаст етказишдек савоб ишни бажарасизлар.

— Замирахон, менинг назаримда, муҳаббат юракка кириб қолган зирапчага ўхшайди. Уни олиб ташлаш мумкин, лекин барибир оғриғи қолади. Севгисиз ҳаёт жуда зерикарли ва маъносиз ўтади. Шунинг учун муҳаббатнинг хаёлларимизда бўлса-да яшаши тарафдориман.

Замира ЭГАМБЕРДИЕВА,
«Туркистон» мухбири.

ТЎРТТА ҚИЗНИНГ ОНАСИ

Ушбу рукнимизни «МУҲАББАТНИНГ ВАТАНИ» деб номлаётганимизнинг боиси бор. 1994 йил — ОИЛА йили. Истагимиз, муҳаббат кўнгилда дунёга келиб, оилада камолга етсин! Туғилажак фарзандлар унга кўрк бўлсин, қувват бағишласин. Муҳаббатнинг ватани Оила бўлсин!

Бу рукн остида сизга тақдим этилаётган илк мақоламиз ўз меҳри, муҳаббати, меҳнати билан хонадонини обод қилиб яшаётган, таҳсинларга муносиб бир Аёл ҳақида...

Доя аёлларни кўп кузатганман, лекин олисдан... Очиғи, бундай шифокорларнинг табиатига хос қатъият ва овозларидаги кескинликдан ҳайиқардим, улар билан яқинлашиш мумкин эмасдек туюларди. Хаёлимда эса: «Нега тиббиёт институтларида муомала дарслари ўтилмайди!» деган фикр айланаверарди.

Бугун мен суҳбатлашаётган аёл эса шу пайтга қадар сиз ва мен билган дояларнинг ҳеч бирига ўхшамайди. Бу аёлнинг кўзларига қараб ҳар куни ўзи бир неча марталаб гувоҳ бўладиган тўлғоқ азоби — ҳаёт жанги унинг учун оддий ҳолатга айланиб кетмаганини кўриб ҳайратланаман.

Раҳима опа Нурова Бухоро шаҳар туғруқхонаси қошидаги аёллар маслаҳатгоҳида ишлайди. Хўжайинлари Некбой Раҳматов кимё фанлари доктори. Минглаб чақалоқларни дунё билан юзлаштириб, неча-неча волидаи муҳтарамаларнинг дуосини ололган бу хушрўй аёлнинг ўзи ҳам тўрт қизнинг онаси. Нигора билан Шаҳноза Бухоро тиббиёт институтида, Нодира ва Дилнозалар эса мактабда ўқийдилар. Қизларнинг ҳаммаси бир-биридан одобли ва чиройли.

Одатда, хаста кишиларга ачинаётганингизни сездирмаганингиз — маъқулроқ, билъакс, уларнинг кўнгли баттар тирналиб кетиши мумкин. Тўлғоқ азобини кечираётган аёлнинг дарди эса бутунлай бўлакча: у ёнидаги шифокорнинг ўзи учун астойдил жон куйдираётганини ҳис қилиб турса хотиржам тортади, дарди енгиллашади, вужудида куч пайдо бўлади. Кутилаётган мўъжизанинг рўй бериши тезлашади. Тақдирнинг тақозоси билан Раҳима опага умрида илк бор «иши» тушган аёл ҳам уни ўн йиллик қадрдонидек севиб қолади. Раҳима опа билан учрашган кунимиз менинг кўнглимда ҳам байрам бўлади, у билан қайси мавзуда суҳбатлашманг, дилингиз яйрайди.

— Раҳима опа, қўшхотинликка қандай қарайсиз! Менинг назаримда, бу аёлларимиз учун ҳам, жамиятимиз учун ҳам унчалик катта фожеа эмасдек!..

— Йўқ, Замирахон, мен буни аёлларимиз учун жуда катта йўқотиш деб биламан. Чунки истаймизми, йўқми, бизнинг онгимизга «тенгҳуқуқлилик» тушунчаси жуда чуқур ўрнашиб қолган. Лекин иккинчи томони ҳам борки, эркакларимиз бир нечтасини лақиллатиб, ўзлари ҳам алданиб, ҳар хил касалликларга дучор бўлиш хавфи билан юргандан кўра — менимча иккита

Юракнинг акси

— Сенинг шундай ишончинг бор эдики, бамисоли тоғдай. Ғурурингчи, борлиқни остин-устун қилар, юксак осмонларга тенгларди қаддини. Қаерда тўй-ҳашам бўлса биринчи бўлиб сени кўриш мумкин эди. Маъсул кунлаларингда байрам қилишни канда қилмасдин.

Майли, исмингни айтмайман. Кўча-кўйда сиполик қилиб ўзингни оппоққа менгзаб тавозе кўрсатишинг, ёхуд ўзгаларнинг ташвишидан бўйин товлашинг, рақобатдаги важоҳатингни кўрсам, сенга бўлган одамий ҳисларим ўз-ўзидан сўнаверади.

Балки сенинг мен билмаган руҳий ҳилқатларингга англаш имкониятларим тўлиқ етиб бормагандир, бироқ шуни сезардимки, сенинг очкўз кўзларинг ҳеч қачон тўймас эди. Сен учун мухтор бўлган нарса бу ўз шахсиятингни ўзгаларникидан устун қўйиш туйғуси. Гўёки сеники дарду, ўзгаларники ҳолва.

Қандай яхши эди-я, ҳаммаси соб бўлди.

Сенга меҳр қўйган кўзлар ер чизиб қолди. Ернинг кўксида шундай ёзув пайдо бўлдики, даҳшат. У ўзининг қайсидир томонлари билан хун бўлган юракнинг аксига ўхшаб кетарди.

Бардошнинг бўйича етадиган жон бўлса, жоннинг қадрига етадиган нарса — бу оғриқдир. Сенда шундай оғриқ, шундай азоб йўқ эди.

Нутқимнинг тиғли наштарини сенга қаратарканман, сенинг-да вайрон бўлишингни истамайман. Даҳри дуннинг ўзи ҳукм чиқарсин.

Ушбу сатрларни битишдан мақсадим, сени қоралаш ҳам эмас, наинки сендайлардан куйганлигим сабабдир. Бир пайтлар ўзинг айтганингдек, инсофни ҳар кимнинг ўзига берсин.

Холмамат ТОҒАЙМУРОДОВ,
Жарқўрғон тумани.

БАРДОШ ТАРОЗИСИДАГИ ЮК

Нонуштадан кейин жажжи кафтлар дуога очилди.

— Худоё худованда отамнинг дардига даво бергин...

Йўқ, бу дарров хотирингизга келган машҳур ҳикоядаги қизалоқнинг эмас, бугунги кун боласининг тилаги.

Оталарининг тўшакка михланиб қолиши Ғолиб билан Сабоҳатни барвақт улғайтирди. Дуо айтишни ҳам ўрганишти.

Бошланғич синф ўқувчилари бўлган невараларининг бу илтижоси Фазила опани ҳар куни неча бор «ўлдириб-тирилтиради».

Ҳар ким тақдирида борини кўрар экан. Пешонангга ёзилганидан қочиб қутилолмайсан, деган гапга унчалик ишонмас эдим. Энди эса жуда-жуда ишонаман. Ҳамма ҳам тақдирини ўз қўли билан истаганидай қилиб яратавермас экан.

Танила ҳам ҳар бир турмушга чиқадиган қиз нимаики яхши ниятлар тиласа, ўшалардай эди. Лекин тақдирнинг аччиқ синовлари бир неча йиллардан бери унинг бардошини, чидамини, сабрини синаб келяпти.

Бу гал Ўлмасларни топа олмадим. Тўғрироғи, эшикни нотаниш аёл очди. Ўлмас ва Таниланинг бошқа жойга кўчиб кетганлигини айтди. Қўшнилардан суриштириб, янги маконини топдим. Уларга уч хонали уй беришибди.

Инсон ҳар қандай вазиятда ҳам яхши ният қилади. Бу гал Ўлмаснинг сал «бери» қараганлигига ишонардим. Ҳеч бўлмаганда хонада ўзи ўтириб-туришини кутгандим. Чунки орадан уч йил вақт ўтди. Охирги марта келганимда у яна Тошкентга даволанишга кетмоқчи бўлиб турганди.

Авваллари борганимда Танила ишда бўлганлиги учун хоналарининг эшиги доим очиқ бўларди. Бирор киши сўраб келса қийналмаслиги учун. Ўлмас тўшакда, очолмайди. Бу гал эшикни итарсам, берклиги учун ҳам хурсанд бўлдим. «Ҳозир қўнғироқни жиринглатсам, Ўлмас юриб келиб ўзи очади».

Лекин эшикни кексароқ бир аёл очди.

— Келинг, қизим. Ким керак эди?

— Танила, Ўлмас ака керак эди.

— Танила касалхонада, киринг. Ўлмас ётибди.

Ана, ўша таниш чеҳра. Синиқ, дардманд.

Ундан ҳол-аҳвол сўрадим. Жавоб ўрнига... аллақандай тушуниб бўлмайдиган ғулдираш товуши эшитилди. Ўлмас гапиролмайдиган бўлиб қолибди.

— Танила касалхонада бўлганлиги учун мен қараб турибман. Таниланинг онаси бўламан, — деди бояги аёл. — Эрининг дарди боламни ҳам йиқитди. Буларнинг кўрган куни ҳеч кимнинг бошига тушмасин. Отасига тўққиз ёшли неварам қараяпти. Бирга ётади, овқатлантиради, кийимларини алмаштиради. У болалардай ўйин нималигини ҳам билмай ўсаяпти. Шуларнинг мана шу илтижоларига худойимнинг раҳми келиб, Ўлмас юриб кетса бўлмасмикин-а.

Бунчалар нола қиласан, юрак. Ана энди биламан, нима учун кўз ёшлари шўр бўларкан. Дардларнинг ситилиб оққан томчилари бу кўз ёшлар.

Кўз ёшларни артиб қўювчи қўл ҳар доим ҳам топилавермайди. Бардошни килолаб тортиб бўладими? Сабр, чидамнинг иплари шунчалик қалинми ҳеч қачон узилиб кетмайдиган? Кўздан оққан ёшни қандай қилиб ўлчаб бўлади? Одамзод ҳаёти давомида қанча кўз ёши тўкиши нормал ҳол экан-а? Ортиқчаси нима деб аталади?

Бардош деган сўзни ҳам балки кимлардир ноиложсизликдан ўйлаб чиқаришгандир кўнгилларга таскин бериш учун. Сабр-чидамнинг келиб чиқиши ҳам табиий ҳол эмасдир.

Агар одамзоднинг бошига оғир кун тушмаса — садоқатнинг моҳиятини тушуниш қийинми? Нимага садоқат сўзи фақат оғир кунларнинг келиши билан боғлиқ таққосланади. Яхши ҳаёт, яхши куннинг садоқати қандай бўлади?

Танила бир неча йиллардан бери Ўлмас акаси қошида дардкаши, меҳрибони, тушунгувчиси, суянчиғи. Соқолини олган ҳам, ноаниқ сўзларини тушунгувчи ҳам ўзи. Баъзан Ўлмас акасининг қийналганларини кўриб, уни «афғон»чи номини олишга сабабчи бўлганларни ер муштлаб қарғаб чиқади. Навқирон йигитнинг тўшакда михланиб қолганлигига ҳали-ҳануз чидолмайди. Ичидан шундай бир алам ҳайқириб келадики, у алам вужудини тикон бўлиб тирмалайди, олов бўлиб ёндиради.

— Нимага отам юриб кетмайди? Отамга нима бўлган? Наҳотки бизнинг отамиз фақат ётади? — деб сўраган фарзандларининг сўровларидан қийналиб кетади.

Танила ҳамма оналар каби турмуш ўртоғини ишдан ҳориб келганда хурсанд кутиб олишни, бозор-ўчарлик кўтариб келганда қўлидан олишни, фарзандлари билан айлангани чиққанда уларни четдан туриб кузатишни шундай истайдики. Лекин болалари эсини таниганидан бери ҳаёти касалхона, дори-дармон, дўхтирлар, азоблар билан тўлиқ.

Майли, у чидайди, қанча қийинчиликлар бўлса ҳам — Ўлмас тузалса бас.

Майли, у қийналса ҳам — Ўлмас оёққа турса бас.

Майли, у алдовларга, тўҳматларга балки чидай олар — фақат Ўлмас тузалса бас.

Ногиронлик ҳам тақдирнинг аччиқ туҳфаси. Баъзида туҳфа этилган нарсани минг истамасанг-да, олишга мажбурсан, баъзида мажбур этишади ҳам.

Мен Таниланинг илтижоли боқишларини кўп кўрдим.

Ана, у меҳрибон она гўдагига чой ичкизаётгандек Ўлмаснинг оғзига пиёлада сув тутмоқда.

Ана, у жонсиз бармоқларни авайлаб сийпалаб ўтирибди.

Ана, у бор кучини билагига йиғиб, Ўлмасни аравачасига фарзандлари билан ўтказаяпти.

Ана, у хаёлларини бир ерга тўплаб, китоб ўқияпти. Эри унинг сўзларини баъзида эшитади, баъзида йўқ.

— Қиз боланинг зуваласи пишиқ бўлади дейишади. Бу гап шунчаки айтилмаган шекилли. Бу пишиқлик — азобларга, қийинчиликларга чидаш деганидир, — дейди ўйчан Танила.

Ҳар гал Навоийга борганимда Тинчлик кўчасидан ўтаман. Ҳаёти нотинч Танила ва Ўлмасни кўп ўйлайман. Ва уларни биринчи бор кўрганимда хаёлимга келган мана бу сатрларни ичимда такрорлайвераман, такрорлайвераман:

Бу эшик жимгина
очилаверар,
Нигоҳлар юракка
қадалаверар,
Бўғзингга нимадир
тиқилаверар,
Ўзинг асра энди
уни худойим...
Бардошлар тугагани
билинмас,
Нигоҳда аянчли
аҳвол сезилмас,
Лаблар шўр таъмини
сира сездирмас,
Ўзинг асра энди
уни худойим...

Йўқ, фақат мана шу сатрлар эмас, Ғолиб ва Сабоҳатнинг сўзлари ҳам эшитилиб кетаверади:

— Худоё отамнинг дардига даво бергин.

Илоҳим...

Гули ЧЕҲРА,
Навоий шаҳри.

Кўнглингизга кўчириб олинг

Кўча севгиси уйни барбод этар,
Уйингни хотин меҳри обод этар.
САЪДИЙ.

* * *

Аёл фидойиликни тушунибгина қолмай, ўзини фидо қилишни ҳам билади.
И. С. ТУРГЕНЕВ.

* * *

Эркакларнинг ишончидан кўра, аёлларнинг гумони кўпроқ тўғри бўлиб чиқади.
Р. КИПЛИНГ

* * *

Ердаги барча гўзалликлар аёлга бўлган муҳаббат туфайли юзага келган.
М. ГОРЬКИЙ

* * *

Ўз муҳаббати билан олишаётган аёлнинг қатъияти оламда мавжуд жами қатъиятларнинг энг олижанобидир.
СТЕНДАЛЬ

* * *

Қиз боланинг жамики бойлиги, унинг номуси, бу бойлик ҳар қандай меросдан ҳам қимматлидир.
В. ШЕКСПИР.

Биласизми?

Мамлакатимизда аёллар нуфузи баланд. Улар аҳолининг ярмидан кўпини ташкил этади.

* * *

Муайян ёшдаги аёлларга 3—4 нафардан фарзанд тўғри келади.

* * *

Бундан пича аввалги ҳисоб-китобга кўра, диёримизда 677 минг нафар кўп болали она истиқомат қилади.

* * *

Аёлларнинг бешдан бири ё қишлоқ хўжалиги, ё ишлаб чиқаришда хизмат қилади. Олий ўқув юртида таҳсил олаётган талабаларнинг сал кам ярми қизлар, аёллар.

* * *

Икки ой аввалги ҳисобларнинг гувоҳлик беришича, республикамизда туғилиш 350 минг 349 тани ташкил қилган. Йигит ва қизларнинг никоҳларини қайд этиш 94 минг 17 марта бўлган.

* * *

Республика хотин-қизлар қўмитасида охирги икки пленум аёлларнинг саломатлигини яхшилаш, соғлом авлод учун, оналар саломатлиги ҳамда қизларни оилага тайёрлаш масалаларига бағишланди.

БАХТИМНИ БОЙ БЕРГАНМАН...

Ўттизида ўтин бўлган қизлар

Суҳбатдошим Комилахон ниҳоятда ҳушрўй ва соҳибжамол қиз. Ўзи — 34 ёшда, фалсафа фанлари номзоди, ажойиб муаллима. Ижарада ёлғиз яшайди. Биз Комиланинг асл исми-шарифи ва иш жойини сир сақлашга сўз бериб, дугонамизга бир неча нозикроқ саволлар билан мурожаат қилдик.

— Комилахон, ҳаётда ҳар бир инсон бахтли бўлгиси келади. Лекин бахтни, бахтиёрликни ҳамма ҳар хил тасаввур қилади. Шундай эмасми!

— Тўғри, мен ҳам бахтиёр бўлишни истайман. Баъзан юрагимнинг бўм-бўш эмаслигидан, кимнидир севиб яшаётганлигимдан қувонаман. Лекин севгининг ўзигина тўкис бахт бўлолмаслиги ва унинг турган-битгани азоб эканлигини ҳам яхши тушунаман. Бу шунчаки, таскин, холос...

— Нега энди шундай хулосага келгансиз!

— Чунки мен суйган одам билан орамиздаги масофа ниҳоятда олис. Унинг оиласи, бола-чақаси бор, ўзи ҳам 50 га яқинлашган. Мен ундан ҳеч нарса талаб қилолмайман. Фақат яхши кўраман, холос.

— Ёлғиз яшашдан қўрқмайсизми!

— Жуда қўрқаман. Ёлғизликдан шундай тўйганманки, баъзан севгининг устидан ҳатлаб ўтиб, дуч келган кишига турмушга чиқиб кетгиларим келади.

— Ёш сингилларингизга қандай маслаҳат берган бўлардингиз!

— Биринчи имкониятларини қўлдан бермасликларини, 19—20 ёшларида турмушга чиқиб кетишларини маслаҳат берардим. Улар севибми, ёки кимнингдир тавсияси билан турмушга чиқадиларми, бундан қатъи назар, оила тўй билан, никоҳ билан қурилиши тарафдориман. Чунки ҳар қандай одам бу қутлуғ кунга муқаддас удумлар, муқаддас кийимлар билан боргани яхши-да. Ҳеч бўлмаса, кейинчалик ширин хотира бўлиб қолади.

— Ҳозир ёши ўтиб қолган қизларимиз анчагина. Шу жараённи кучайтирмаслик учун нималар қилиш мумкин деб ўйлайсиз!

— Совчиликни кучайтириш керак, деб ўйлайман. Ундан кейин ота-оналар ҳам қизларининг кўнглига қараб, хатога йўл қўйишаяпти, шекилли. Мен оналар мумкин қадар қизларини ўзларидан узоқлаштирмасликлари керак, деган фикрдаман.

— Сизнинг ёшингизга муносиб бўйдоқ йигитларни топиш балки қийинроқдир. Лекин барибир турмушга чиқишингиз шарт. Шу маънода қандай одам билан умрингизни боғлашни истардингиз!

— У ким бўлмасин, меҳрибон одам бўлишини хоҳлайман.

— Энг суйган машғулотингиз нима!

— Ҳеч ким йўқ жойда ёлғиз ўтириб хаёл сургим келади. Бўлажак турмуш ўртоғим, уйим, болаларим тўғрисида ўйлашни яхши кўраман.

— 34 ёш унчалик оз муддат эмас. Шу вақт ичида топганларингиз ва йўқотганларингизни ҳисоб-китоб қилиб кўриб, ҳеч афсусланганмисиз!

— Афсусланган билан бирон нарсани тузатиб бўлмайди. Мағрурлигим туфайли бахтимни бой берганимни тан оламан. Энди ўтган-ўтди, деб яшаяпман. Лекин қачондир ёруғ кунлар келишини ҳам биламан.

— Никоҳсиз фарзанд орттириб, тарбиялаётган қизларнинг хатти-ҳаракатларини қандай баҳолайсиз!

— Уларни муҳокама қилишни истамайман, оқлагим ҳам, қоралагим ҳам келмайди. Яхшиси, уларга ўша боланинг отаси билан никоҳдан ўтиш имтиёзини бериб, норасиданинг номини поклаб қўйиш керак...

Комилахоннинг фикрларини мушоҳада қилиб кўриб ҳам куюндим, ҳам суюндим. Нега энди шу қадар самимий ва оқила дугоналаримиз оналик ва бекалик бахтидан бенасиб яшашлари керак! Ахир 34 ёш инсон умрининг деярли ярмини ташкил этади, бу ёшдаги ҳар бир аёл бекаму кўст бир оиланинг бекаси, уч-тўрт ўғил-қизнинг волидаи муҳтарамаси бўлиши ҳам мумкин-ку! Умр ҳар биримиз учун омонат. Биз бу олий неъмат эвазига ҳаётда нимадир қолдиришимиз шарт.

Турмуш рўзғорнинг намхуш ва қоронғу йўлакларидангина иборат эмас. Уни чақалоқнинг чиройли йиғиси-ю, ширин кулгилари чароғон этади. Ёстиқдошингиз ёки қайнонангизнинг берган бир оғиз танбеҳидан уйингизнинг кемтик бир ери обод бўлиши мумкин. Лекин аёл руҳидаги, вужудидаги фарзандга бўлган эҳтиёж ва ташналик ўрнини ҳеч нарса билан тўлдириб бўлмайди.

ШАМСИҚАМАР

«ҲИКМАТ»НИНГ ТУҒИЛИШИ

Ҳажвий ҳикоя

Излансанг, ҳар нарсага чора топар экансан. Изланмасанг...

Мана, уйланганимга ҳам салкам ярим йил бўлди, ҳамон эрталабки нонуштани ўзим тайёрлайман. Аслини олганда, бунинг нимаси ёмон, хотинга кўмаклашиш биз — эркаклар учун фарз! Қолаверса, «сиз феодалсиз» деган таънадан қутилиш учун ҳам керак бу. Лекин минг афсус бўлсинки, эрталаб суюкли хотин тайёрлаган ул-булдан ейишнинг, сўнг хўрозқанд сўрган боладай тамшаниб юришнинг гашти бошқачада!

«Ҳали бирон марта тамшанмаган экансан, гаштини қаердан била қолдинг?», дерсиз. Биламиз-да. Ҳар қандай аёл кўзини юмиб тайёрлайдиган қуймоқни камина ё куйдириб қўяман ё...

Энди яна бир гумонни кўнглингиздан қувиб чиқарай. Сиз ўйлаганчалик ноаҳил эр-хотин эмасмиз. Севишиб турмуш қурганмиз, бир-биримизни ҳурмат қиламиз — аяймиз, қўйингчи, бола эмизишдан бўлак барча юмушларни биргаликда бажаравершига келишиб олганмиз.

Тирик одам орзусиз бўлмас экан. Менинг орзуим эса ҳозирча шу: дунёда танҳо фазилатли хотинимни эрталаб уйғотишу маза қилиб қуймоқ ейиш. Унга эришиш йўлида чеккан жафоларимнинг жонсиз гувоҳлари — ноғора, жиринглайдиган соат, шақилдоқ, магнитофон — ана, хонтахта устида ётипти...

Хуллас, менинг ҳар тонгим симкаравот тепасида гумбурлатиб ноғора чалишдан бошланади. Маликамиз оёқ-қўлларини онда-сонда уйқу аралаш тапиллатиб қўядилар. Ўқиш давридаги танца тушишларни туш кўрсалар керак-да!

Жиғибийрон бўлиб соатни жиринглатаман. Қайта-қайта дам бериб қулоғига тутсам ҳам мен кутган натижа бўлмайди. Хоним бу ёнбошидан у ёнбошига, у ёнбошидан бу ёнбошига ағдарилиб ётаверадилар. Бориб турган томоша.

Соатнинг ўрнини шақилдоқ эгаллайди. Хоним гоҳ у кўзини, гоҳ бу кўзини базўр очиб-юмиб уф тортадилар. Сўнгра яна уйқуни ураверадилар...

Ўзим ҳам ёш болага ўхшайман: ёш бола ёрилган пуфагининг бутланишига қанчалик ишонса, уни уйғота олишимга мен ҳам шунчалик ишонаман. Бўлмаса, ўзим ҳам биламан, ахир ишлатмаган усулим қолмади: кинохроникага бориб, ялиниб-ёлвориб бомбанинг портлашию тревога овозини, реактив самолётнинг товушини, ҳатто хотинининг бевафолиги устидан чиқиб қолган одамнинг чинқириғини, хуллас, даранглайдиган, варанглайдиган, гумбурлайдиган, даҳшатга соладиган жами овоз борки магнит лентасига ёздириб келдим. Эрталаб қулоғи тагига қўйиб кутаман. Кор қилмайди. Қайтанга шундай ширин ухлашга ўтадики... Туф-э...

Севиб турмуш қургандан кейин қийин бўлар экан ўзи. Баъзан ўзимизга хос эски усуллардан, туртиш, силкилаш қулоққа қичқириш, сўкиниш, ёки шапалоқ тортиб юборишдан фойдаланай дейман-у, тағин... Биласиз, ургандан туртган ёмон дейдилар. Биз, аҳли фазл, табиийки, туртмаймиз. Туртмагандан кейин урмаймиз ҳам. Қолаверса бу усуллар — бориб турган эскилик сарқитлари. Уйқудаги маликани уйғотишнинг прогрессив йўлларини қидириш керак энди. Яна шуни ҳам таъкидлаб ўтайки, фақат энг соғлом аёлгина ухлашдан олдин барвақт туриш ҳақида астойдил ваъда бериб, кун ёйилиб кетганда ҳам парвойи палак донг қотиб ухлаб ётиши мумкин...

Бугун эса...

Мен эркаклар учун ғоят муҳим бўлган бир ҳикматни яратдим ва у салдан кейин тажрибамда тўла-тўкис тасдиқланди. Нонушта учун салкам ярим йил давом этган «жанг», ниҳоят, мағлуб томоннинг ғолиб томонга қуймоқ пишириб бериши билан якунланди. Қандай ажойиб бу. Тўла «капитуляция» куни! Хотиним қиличи синиб, қалқони тешилган амазонкаликларга ўхшаб бошини эгиб ошхонага кириб бораётганида Чингачгукка ўхшаб бир қийқириб қўйдим... Нонуштани эр-хотин биргаликда қилдик. Яшасин, эрталаб эрини қуймоқ билан сийлайдиган аёллар!

Аввал хонадан пашшаларни ҳайдаб чиқардим.

Кейин чироқни ўчирдимда, дераза пардаларни тушириб, қоп-қоронғи қилдим.

Кейин бурчакка ўтиб, кузатишга тушдим. Хона жимжит бўлиб қолганида хотинимнинг юзида аллақандай бир безовталик бошланди.

— Кейин асосий қисмга ўтдим — енгимни билаккача шимариб, хаёлий «суюклим»ни чўлпиллатиб ўпа-ўпа секин шивирлай бошладим: «О, Алисагина!.. Алисагинам! Келганинг жуда яхши бўлди-да!.. Сени жуда соғингандим, Алиса!.. Э, хотинимдан қўрқма, қулоғининг ичкарисига қарата замбарак отсанг ҳам на ўқи етиб боради, на унинг товуши!.. Хўп майли! Агар бу ерни хоҳламасанг, нариги хонага ўтамиз... Юр, жоним!». Шундай деб эшик зулфини қўл узатиб шириқ эткизганимни биламан, бир аламли чинқириқдан ағдарилиб тушишимга сал қолди: рўпарамда кўзлари ола-кула бўлиб, даҳшатдан қалт-қалт титраганча маликаи диларом турарди!..

Энди, азизларим, табриклайверсангизлар бўлади. Кўп тилакнинг кераги йўқ биздек камтар йигитларга. «Янгидан-янги қуймоқлар тилайман», десангиз кифоя.

Миннатдорчилик белгиси сифатида эса ён дафтарчангизга мен кашф этган ҳикматни ёзиб қўйинг: **«Уйқудаги аёлни ҳеч нарса эрининг оғзидан чиққан бегона аёлнинг исмичалик даҳшатга сололмайди».**

Сухроб ОЧИЛОВ

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ: ЙЎЛДА БОЛАЛАР БОР

Тошкентдаги касалхоналардан бирига келтирилган тўққиз яшар Толиқни кўздан кечирган шифокорлар унинг ички аъзоларига қаттиқ шикаст етган деб, ташхис қўйдилар. Бу — машина юрадиган йўлда ўйнашнинг оқибати эди. Болакай автомобилнинг орқасига тирмашиб, музлаб қолган йўлда учмоқчи бўлади, лекин маҳкам ушлай олмайди. Оқибатда машина ғилдираги остида қолди. Автомобиль назорати ходимларининг фикрича, боланинг омади бор экан — одатда бундай ҳолларда оқибат жуда ачинарли бўлади.

Тошкент шаҳар ички ишлар бошқармаси давлат автомобиль назорати бошқармасининг маълумотига қараганда, ўтган йили болалар билан боғлиқ 685 та йўл-транспорт ҳодисаси рўйхатга олинган. 39 бола ҳалок бўлган, қолганлари жиддий шикаст топган. Республика пойтахти кўчаларида умуман авариялар сони камайган бир пайтда бу кўрсаткич йил сайин кўпайиб бормоқда. Бунинг сабаби нимада? Асосий сабаб — болалар кўчадаги транспорт ҳаракатининг хавфли эканини тушунмаслигидадир. Улар, кўчани белгиланмаган жойларда кесиб ўтадилар, машиналар қатнайдиган қисмида ўйнайдилар. Бунда катталарнинг ҳам айби бор, албатта. Улар йўл ҳаракати қоидаларига менсимай қарашади, бу қоидаларни мунтазам равишда бузишади. Энг ачинарлиси шундаки, улар ўзларининг бу қилмишлари ёмон экани, болаларга ёмон ибрат кўрсатишаётганини ўйлаб ҳам кўришмайди.

Автомобиль назорати бошқармасининг маълумотларида катталарнинг бепарволиги, ҳатто шафқатсизлигини кўрсатадиган далиллар бор. Биз майда-чуйда муаммоларимиз билан ўралашиб қолиб, бу аҳвол атрофимиздагиларга қандай таъсир қилишини кўпинча ўйламаймиз ҳам. Яқинда Чиковани кўчасидаги бекатлардан бирида олти яшар қизалоқ одамларнинг кўз олдида ҳалок бўлди. Йўловчилар автобусга чиқиш учун ёпирилиб, болани энди жойидан қўзғалаётган машина ғилдираги остига итариб юборишди.

Бундай ачинарли воқеалар, шаҳар кўчаларида болаларнинг майиб бўлишини мумкин қадар камайтириш учун нима қилиш керак деган саволни кўндаланг қилиб қўймоқда. Энг аввало мактабларда, болалар боғчаларида, истиқомат жойларида ташвиқот ишларини кучайтириш зарур. Ўтган йилнинг охирида Тошкент шаҳар давлат автомобиль назорати бошқармасининг ташаббуси билан шаҳар халқ таълими бошқармаси ҳайъатининг давлат автомобиль назорати ходимлари иштирокида кенгайтирилган мажлис бўлди. Кун тартибига мактабларда йўл ҳаракати қоидаларини ўқитиш қониқарсиз аҳволда экани ҳақидаги битта масала киритилди.

Давлат автомобиль назорати ходимлари Тошкентдаги ўқув юртларида ўтказган текширувлар натижаси ачинарли бўлиб чиқди. Болаларгина эмас, уларга йўл ҳаракати қоидаларидан дарс берадиган ўқитувчилар ҳам пиёдалар йўлда ўзини қандай тутиши лозимлигини билмайди. Бунинг сабаби шундаки, шу вақтга қадар мактабларнинг кўпида «Йўл ҳаракати қоидалари»ни ўрганиш ихтиёрий қилиб қўйилган. Ўқитувчига шу зарур билим юзасидан ўтказган машғулотига ҳақ тўланмайди. Оқибатда машғулотлар хўжакўрсинга ўтказилади. Шаҳар халқ таълими бошқармаси ҳайъати ва шаҳар автомобиль назорати бошқармаси республика Халқ таълими вазирлигига бу билимга бошқа фанлар каби тенгҳуқуқлилик мақомини бериш тўғрисидаги таклиф билан чиқишга қарор қилди. Бундан ташқари, йўл ҳаракати қоидаларини ўқитиш сифатини яхшилаш учун шаҳардаги ҳамма мактабга давлат автомобиль назорати мубоширлари (инспекторлари) бириктиб қўйилди ва уларнинг зиммасига ҳар ойда бир марта шу мавзуда машғулот ўтказиш вазифаси юкланди. Давлат автомобиль назорати ходимлари ота-оналар йиғилишида бўладилар, маҳалла комитетларида учрашувлар ўтказадилар.

Лекин, буларнинг барчаси — назарий масалалар. Амалда эса, болалар ўз билимларини текширадиган ва мустаҳкамлайдиган жой ҳануз йўқ. Шу сабабли, Тошкентда янги автошаҳарча барпо этиш ғояси туғилди. Автошаҳарча учун қулай жой ҳам танланди. У Шайхонтоҳур туманидаги Островский номли собиқ болалар боғи ҳудудида жойлашади. Уни қуриш ва зарур асбобларни харид қилиш учун маблағ ҳам топилди. Пулни янги ишнинг муассислари — шаҳар давлат автомобиль назорати, шаҳар халқ таълими бошқармаси ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи шаҳар қўмитаси берадиган бўлди. Шаҳарчани кенгайтириб қуриш режалаштирилди. Бу ерда бевосита автошаҳарчадан ташқари жуда кўп аттракционлар, ўйин заллари бўлади, янги кинотеатр қурилади.

А. ИВАНОВА,

СУРАТЛАРДА: Тиббиёт фанлари номзоди Искандар Хўжанов ва ҳамшира Людмила Петрова жароҳатланган болаларни кўрикдан ўтказишмоқда; ДАН ходимлари 323-боғча тарбияланувчиларига машғулот ўтишяпти; ДАН инспектори Р. Муҳиддинов 72-мактаб-лицей ўқувчилари билан.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ суратлари (ЎзА).

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ЭГИЗАКЛАРНИНГ ҲАМ БЎЙЧАНЛАРИ БОР

● ҲУКМИНГИЗГА ҳавола этилаётган ушбу хабарни ҳам газетамизнинг аввалги икки сонида чиққан хабаримизнинг давоми деб билишингиз мумкин. Негаки, олдинги бир сонимизда бўйдор эркаклар ҳақида гап кетган бўлса, кейингисида энг бўйчан аёллар тўғрисида тўхталган эдик. Мана энди энг баланд бўйли эгизаклар ва эр-хотинлар ҳам борлиги ҳақида гап кетади.

Эгизак Майкл ва Жеймс Лэньерлар 1969 йилнинг 27 ноябрида АҚШнинг Мичиган штатига қарашли Троя шаҳрида таваллуд топишган. 14 ёшида ҳар бирининг бўйи 216 сантиметрга етган. Ҳозир эса 223,3 сантиметрни ташкил этади. Дарвоқе, бу эгизакларнинг синглиси бор, Жениффер деган. Унинг бўйи атиги 157,4 сантиметр холос.

Бу ҳикоя қилганимиз эркак эгизаклар. Лекин дунёда бўйчан аёл эгизаклар ҳам бор. Улар Энн ва Элизабет Жонсонлар бўлиб, улар ҳам АҚШлик. 1958 йил 7 августда Висконсин штатининг Мадисона шаҳрида туғилишган. Бўйлари, бирисиники 185, иккинчисиники эса 188 сантиметрни ташкил этади.

Энди энг баланд бўйли эр-хотинлар ҳақида тўхталиб ўтсак. Уларнинг ҳар иккиси, яъни эр ва хотин ҳам марҳум. Лекин шу пайтгача булардек новча эр-хотин ҳали учрамади. Шунинг учун «Рекордлар китоби»да ҳозирча фақат уларнинг номлари бор.

Анна Хэнен Суюн 1846 йили Канаданинг Янги Шотландия деган жойида туғилган. 1888 йилда вафот этган. Унинг бўйи 227 сантиметр бўлган. У 1871 йилда Лондонда турмушга чиққан. Лекин сиз ўйлаганчалик умр йўлдоши лондонлик эмас. Аннанинг эри ҳам ўз қитъасидан, аниқроғи, АҚШлик. Кентукки штатининг Летчер округига қарашли Уайтсбер деган жойидан. Фақат тўйни Лондонда ўтказишган холос.

Дарвоқе, саҳобанинг исмини ёзибмизу соҳибникини ёзмабмиз. Мана танишиб қўйинг: Мартин ван Бюрен Бейтс. 1845 йилда туғилиб, 1919 йили қазо қилган. Бўйи хотининикидан бироз паст — 219 сантиметр бўлган.

СПОРТ ОЛАМИДАН ХАБАРЛАР

Шу йил 28 январдан 5 февралгача Москвада Ҳамдўстлик давлатлари чемпионларининг футбол бўйича 2-халқаро турнири бўлиб ўтади. Ўзбекистон чемпиони Фарғонанинг «Нефтчи» жамоаси республикамиз шарафини ҳимоя қилади. Турнир таъсисчилари бўлмиш Россия футбол уюшмаси ва Россия спорти миллий жамғармаси мусобақа жамғармасига 5000 АҚШ долларини қўйишган. Бу пулнинг 35 фоизини фақат ғолиб жамоа олади. «Нефтчи» жамоаси «Динамо» (Минск), «Олға» (Бишкек) ва Россия ёшлар терма жамоаси билан бир гуруҳда.

x x x

АҚШда бўлиб ўтадиган Жаҳон чемпионатига йўлланмани қўлга киритган Румыния терма жамоасининг ҳар бир футболчисига Бухарест шаҳрининг фахрий фуқаролари эканликлари ҳақида ёрлиқлар топширилди.

x x x

Олег Огородов, Дмитрий Томашевич, Темур Ғаниев, Темур Хонхўжаевлар бу йил ёзда ўтказиладиган жаҳоннинг энг кучли теннисчилари иштирок этиши мўлжалланаётган Президент кубоги учун бўладиган мусобақаларда иштирок этишади. Республикамизнинг бу кучли теннисчилари мусобақанинг дастлабки тайёргарлигини ўташ учун Покистонга жўнаб кетишди.

x x x

Чим хоккей бўйича Ўзбекистон аёллар терма жамоаси Ҳиндистонда Индира Ганди хотирасига бағишлаб ўтказилган анъанавий халқаро турнирда иштирок этиб келишди.

Маълумки, шу йилнинг октябрь ойида Хиросимада Осиё ўйинлари бўлиб ўтади. Бўлажак Осиё ўйинлари олдидан бу қизларимиз учун катта синов бўлди.

Бу турнирда Ҳиндистон, Италия, Курия, Қозоғистон ва Ўзбекистон жамоалари қатнашди.

x x x

Португалиянинг Лиссабон шаҳрида ўтган сешанба куни Сергей Шербаков шарафига хайрия учрашуви ўтказилди. Маълумки, Сергей маҳаллий «Спортинг» футбол клубининг ҳужумчиси, айни пайтда Россия терма жамоасининг аъзоси эди. Аъзоси эди, дейишимизга сабаб, ҳозир Сергейнинг аҳволи оғир. У автомобиль ҳалокатига учраб, касалхонада ётибди. Умуртқа поғонаси қаттиқ лат еб, тананинг пастки қисми умуман ишламай қолган. Ҳамон унинг катта футболга қайтиш қайтмаслиги номаълум.

Жаҳон терма командаси билан «Спортинг» клублари ўртасидаги ўйиндан тушган 500 минг АҚШ доллари Шербаковга топширилди. Қисқа вақт ичида минглаб португалияликларнинг севимли ўйинчисига айланиб қолган Сергей билан клуб ўртасидаги шартнома яна бир йилга узайтирилди.

x x x

Ўзбекистон футбол федерацияси бош котиби С. Эшмуҳамедов 2 февраль куни Малайзияга жўнаб кетадиган бўлди. Сабаб: Осиё футболи конфедерациясининг қароргоҳи жойлашган Куала—Лампур шаҳрида Осиё давлатлари миллий футбол федерацияларининг бош котиблари семинари бўлиб ўтади. Федерациямиз бош котибчнинг бу иштироки — ФИФА ва ОФКнинг тўлақонли аъзоси бўлганимиз самарасидир.

Н. МАҲМУДОВ.

ТЎМАРИС

(Боши 3-бетда).

Массагетларнинг кийимларидаги олтин-кумуш зийнатларнинг кўплиги ҳам Крезни ажаблантирди. Оддий кийим-бошларда нега бунча олтин? Демак, нодир ва бебаҳо олтин мўл бу ўлкада. Шунинг учун қадри баланд эмас.

* * *

Крезни яна бир ҳолат ажаблантирди. Меҳмонлар нуқул қимиз ичади, лекин шароб, май ва ўткир ичимликлар йўқ. Улар мастлик, сархушлик нималигини билишмайди.

Эрон шоҳи Кирёвуш ҳузуридаги ҳарбий кенгаш Крезнинг ахборотини зўр диққат билан тинглади.

— Малика менга тўйини кўрсатиб жавобим шу дегандек бўлди.

— Демак, бу яксийна (амазонка)га уйланиш учун майдонга чиқиб курашар эканман-да! — Қаҳқаҳа отиб кулди шоҳ ва унга саркардалар жўр бўлишди.

— Уруш! Уруш! Қиличларимиз шай, шаҳаншоҳ!

Биргина Крез сукут сақлар эди. Кирёвуш унга саволомуз тикилди.

— Бу халқни енгиш мушкул, шоҳим, — деди у ўйчан, — менга қолса, улар билан сулҳ тузиб, яхши қўшничилик қилганимиз маъқул.

Кирёвушнинг қовоғи осилганини кўриб, Крез уни шаштидан қайтариш мушкуллигини сезди.

— Агар уруш муқаррар бўлса, у ҳолда ҳийла ишлатган маъқул. Массагетларнинг ожиз томонларини билиб олдим.

Саркардалар унинг оғзига қизиқсиниб тикилиб қолишди. Эрта тонгдан Оксдан (Амударё) кечув бошланди. Ўн минг суворийдан иборат хос қўриқчилар — «мангулар» қуршовида турган Кирёвуш дарёни тутиб кетган беҳисоб лашкарига завқланиб боқарди. Юз минг суворий, яна шунча пиёдалар қурол-яроғларини яраклатиб мағрур дарё кечмоқда. Улар бутун умрини ҳарбий ишига бағишлаган, ҳаёти мазмунини нуқул урушда кўрган, у билан тирикчилик қилувчи малакали жангчилар. Қудратли Мидия, афсонавий Бобил, бадавлат Лидия тупроқларида зафар қозонган музаффар қўшин энди массагетлар ўлкасига оёқ урмоқда.

Улар олтин ўлкасини маҳв этишади. Тажрибали саркардалар бошчилигидаги форслар лашкари пухта ишланган жанг режасига мувофиқ бир неча қисмга ажралди.

* * *

Ҳали чилласи ҳам чиқмаган куёв йигит Спарганиз волидаси олдида бош эгди.

— Илғор қўшинга бош қилиб сени жўнатаман, ўғлим. Юрт бошига офат келганда ҳукмдор даставвал ўзини элга қалқон қилмоғини биласан-ку!

— Амрингиз вожиб, волидаи муҳтарама, — Спарганиз қўлини кўксига қўйди.

— Билгил, ўғлим, юрт ҳам, душман ҳам аввало сенга кўз тикади. Юртбошининг фарзанди бўлишдек қисмат ёзилган экан бошинга, нуридийдам.

Тўмарис кўзлари ёшланиб ўғлига соғинч ва изтироб ила боқди. Қандоқ катта, кўркам ва хушбичим бўйбасти.

Онанинг нигоҳида поёнсиз меҳр товланди.

— Юзингизни ерга қаратмайман, она!

Спарганиз шундай дея худди гўдаклардек Тўмариснинг бағрига отилди. Она эса ўз навбатида уни гўдакдек эркалади, сочларидан тўйиб-тўйиб ҳидлади. Икки қайноқ томчи ёш кўзларидан юмалади.

Ташқарида кимдир йўталди. Спарганиз дарҳол ўзини қўлга олди ва кетишга ҳозирланди.

— Хайр, ўғлим!

Тўмариснинг қалбида нимадир узилгандек бўлди. Спарганиз ташқарида уни тоқатсизланиб кутаётган тенгқурларини кўрди. Уруш аслаҳаларини таққан навқирон массагетлар ўз шаҳзодаларини жанговар хитоблар ила олқишладилар. Улар жангга ошиқар эдилар.

Зум ўтмай отларга сакраган минглаб йигитлар қийқириғи, уларнинг орасида эркакча кийинган қизларнинг янгроқ овозлари ҳам эшитиларди. Илғор қўшин дарёдан кечиб ўтиб энди ҳордиққа чўзилган форслар устига қуюндек ёпирилди. Улар массагетларнинг бундай очиқ ва тезликда пайдо бўлишларини ўйлашмаган эди.

Форсларнинг илғор кисмлари асосий қўшин келгунига қадар жанговар марраин ушлаб туришлари лозим эди. Шунинг учун улар тўсатдан пайдо бўлган душман билан жангга руҳан тайёр эмас эди. Аммо улар тажрибали жангчилар бўлгани учун довдирамай мудофаага чоғландилар. Массагетлар ҳам рақибларининг уста жангчи эканликларини тезда сезишди. Икки томон олишуви қизғин тус олганда саркарда Мардоний чекинишга буйруқ берди. Форслар массагетларга ўлжа бўлсалар ҳам амри вожиб дея орқага қоча бошлашди.

Форсларнинг чодирлари, улардаги озиқ-овқат, анжомлар массагетларга ўлжа бўлди.

Форсларнинг Гобрия бошлиқ иккинчи қўшини чекинаётган Мардоний лашкарларини тўхтатди.

— Ҳаммаси режа бўйича, — деди Мардоний, — аммо жуда кўп аскар йўқотдик.

Гобрия кулиб унинг елкасига қоқди.

— Оқшомга яқин шароблар ўз кучини кўрсатади. Шундоққина, биронта аскар йўқотмай массагетларни қўлга оламиз.

Мардоний саркарда қароргоҳида безатилган шоҳона дастурхонни кўрди.

— Шароб нималигини билмайдиган халқ бор деса, Ахурамизда ҳақи қасам ичардимки, сен ёлғончи деб!

Гобрия жилмайганча унинг кўзасини тўлатди. Улар ўзаро чақчақлашиб анча ўтиришди. Форслар оқшомга яқин йўлга тушишди. Белгиланган жойда улар қизиқ манзаранинг гувоҳи бўлишди. Минглаб массагетлар ерга чўзилганча донг қотиб ухлаб ётишарди.

— Мана, сенга шаробнинг кучи, — хандон ташлаб кулди Гобрия. — Мана шаҳзоданинг аҳволи. Шундоқ баҳодирнинг ҳолига боқ.

Мардоний чодирда тошдек ухлаётган Спарганизнинг қўл-оёқларини боғлашни буюрди. Уйқудаги барча массагетлар қиличдан ўтказилди.

Кирёвуш қошига келган саркардалар ундан бой ҳадялар олишди.

— Ҳушига келтиринг, — буюрди у Спарганизни кўрсатиб.

Шаҳзода кўзини очганда дастлаб ҳеч нарсани тушунмади. У Кирёвуш саркардаларига ажабланиб боқди, сўнг ўзига кела бошлади.

— Қандай келиб қолдим бу ерга? — деди у даҳшат ичра, — йигитларим қани?

Кирёвуш тилмочга саволомуз қаради, унинг гапини эшитиб кулиб юборди. — Айт унга, менга ўғил бўлсин. Онасини эса менга завжа бўлишга кўндирсин.

Тилмоч Спарганизга шоҳ амрини етказди.

— Яхши, — деди шаҳзода, — қўлларимни бўшатишсин.

Кирёвуш ишораси билан Мардоний унинг олдига келди. Спарганиз қўл-оёқларини бўшатгач, бирдан ўзини Мардонийга ташлаб унинг камарига осиғлиқ ханжарни тортиб олди. Эсанкираб қолган форслар кўз ўнгида ханжарни кўксига, қоқ юрагига санчди.

* * *

Мотамсаро Тўмарис Кирёвушга одам юбориб, қуйидаги фикрни етказишни лозим топди:

— Эй, Кирёвуш! Сен менинг ягона фарзандимни макр ила нобуд қилдинг. Сен менинг қуёшимни сўндирдинг. Майли, шунда ҳам сени кечираман. Бизни енгган бўлиб ғурурланиб юртингга кетаберишинг мумкин. Ортиқча қон тўкилишини истамайман.

Билгин, борди-ю, гапимга кирмай урушни давом эттирсанг, Тангрим номи ила қасамёд қиламанки, мен сени одам қонига тўйдираман!

Саклар подшоси Аморг бош чайқади.

— Урушни давом эттириш керак. Дахлар, дербиклар оқсоқоллари ҳам уни қувватлашди.

— Мен юрт онасиман, — деди Тўмарис, — бошқа оналар мен каби фарзанд доғида куйишини истамайман.

Кирёвуш ҳузуридаги ҳарбий кенгаш Тўмарис элчисига рад жавобини берди. Крезнинг орқага қайтиш ҳақидаги таклифига саркардалар бир овоздан қарши чиқиб ичкари томон қўшин суришни талаб қилишди. Ғолиблик сурури Гобрия ва Мардонийга сира тинчлик бермай олға юришга ундарди. Улар ғалабага комил ишонч билан қарашар эди. Улар муқаррар ажал томон боришаётганини билишмас эди. Муқаддас интиқом ўтида ёнаётган она юрт учун курашдек бир мақсад, бир ғоя ва бир саркарда байроғи остида тўпланган массагетлар, саклар ва дербиклар ҳар қандай улкан қўшин ҳам енгишга қодир эмас эди.

Ҳамдам СОДИҚОВ.

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ.

Таҳрир ҳайъати: Одил ЁҚУБОВ, Баҳодир ЖАЛОЛОВ, Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА, Абдуқодир ЭРГАШЕВ, Алишер ТЕШАБОЕВ, Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Муҳаммад АМИН, Аҳрор АҲМЕДОВ, Рустам БОЙМУҲАММАД, Зайниддин МАМАДАЛИЕВ, Карим РАҲИМ, Сирожиддин РАУФ, Зайниддин РИХСИЕВ — масъул котиб, Ислом ҲАМРО.

Таъсис этувчи
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г-746 39084 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 23.50

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672. 1 2 3 4 5 6